Om den saakaldte nyere historiske Skole i Norge

Förord till den elektroniska utgåvan

Under arbete...

Även OCR-texten kommer från Nasjonalbiblioteket.

den saakaldte nyere histo eifke Skole i Norge P. A. Munch, Christiania. Chr. Tmsbergs Forlag. R TIyN afH. I. S,rum. OmQm den saakaldte nyere histo riske Skole i Norge af P . A. Munch. «853. "5 Ng„g Christiania. Ehr. Tonsbergs Forlag Trykt af H. I. Ssrum.I Bladet «Svenske Tidningen" har en Mand, der un dertegner sig „—lm —", gjort mine historisk-ethnographiste Granskninger om Nordens Fortid til Gjenstand for en vidt lsftig Afhandling, der, som det heder, gaar ud paa at „give det svenske Publikum et Begreb om den Emancipation, der for ncervcerende Tid forehaves i Norges historiske Literatur paa Sveriges og Danmarks Vekostning, samt om Gehalten af de Grunde, hvorpaa den ststtes"; eller, med andre Ord, at godtgjore, at de Grunde, hvorpaa jeg ststter mine Gransk ningers Nesultatcr, aldeles savne Gehalt. Da denne Afhandling i en Note til Titelen angives at virre et Uddrag af et swrre Arbeide, der altsaa enten er udkommet eller snart kan ventes at ville udkomme, kunde jeg helst have snsket at udscette med at afgive noget Til svar, indtil dette stsrre Arbeide var kommet mig tilhcrnde, iscer da jeg derhos ikte uden en vis Overvindelse indlader mig i Polemik mod ncervcerende Anonym, ej fordi Nav net overhoved gjor noget til Sagen, hvis man af Indhol det selv kan ste, at man har med en grundig Forster og virkrlig Mand af Faget at bestille; men fordi man, når Indholdet ikke er af en saadan Vestaffenhed, ej kan vccre vis paa, om Forfatteren isvrigt indtager en saadan Stil ling som Videnstabsmand og Autoritet, at man, om man kjendte hans Navn, vilde sundet det Umagen vccrd at tåge i'4 til Gjenmæle imod ham. Hertil kommer ogsaa, atForfat teren, som han selv tilstaar, har nedskrevet sin Afhandling uden at have gjennemlcest den hidtil udkomne Deel as min norske Historie, hvilken dog er Hovedsamlingsstedet for alt, hvad jeg i ncrrvcrrende Materie har anfvrt saavel as Grunde son: as Paastande. og hoor de fleste af de Indvendinger, han fremscetter, allende vaa Forhaand have sundet deres Gjendrivelse. Naar jeg desuagtet her tåger til Gjenmcrle, steer det fornemmelig fordi jeg vnster at modarbcide de Fo restillinger om Tendensen as den ncrrvcrrende norst-hisloriste Literatur, hvilke Forfatterens Afhandling, der ej er fri for en vis Farvning as Uvillie, Piquerelhed, eller hvad man nu vil kalde det, maastee kunde vcrtte eller allerede har vakt hos en Deel as det svenske Publikum; tildeels ogsaa fordi han selv har udtalt visse almindelige Princiver eller Vetragtningsinaader, hvilke jeg gjerne griber Leiligheden til ncermere at belyse. Det ligger forresten i Sagens Natur, at jeg Ved ncrrvcerende Anledning fornemmelig mdskrcrnker mig til at fremscrtte og godtgjore enkelte mere almindelige Satser, forbeholdende mig den mere detaillerede Veviisfv relse. om den forresten skulde vise sig nvdvendig når det „stsrre Arbeide" ligger for mig. Vlandt Hoved-Ankerne, som Afhandlingens Forfatter fremscrtter mod den saakaldte nyere historiske Skole i Norge i Almindelighed og mig i Scrrdeleshed, er den, at vi egenmceg tigt eller uden tilstrcrkkelig Grund skulle have vovet at lvs rive os fra de Hypo-theser om Nordens Befolkning og crldste ethnographiste. Forhold, der fm den Tid, nordisk Hi storie for Alvor begyndte at dyrkes, lige indtil vore Dage5 have vceret opstillede, og ved langvarig og uimodsagt Gjenta gelse endelig have levet sig ind i Folkebevidstheden som for lengst beviiste, uimodsigelige Sandheder, om hvilke det ikke engang er fornodent at anstille Underssgelser, men paa hvilke man trygt kan bygge som paa en sikker Grundvold. Han taler saaledes om „den Tange, hvori den nye historiske Skole

i Norge har indhyllet drts Historie", erklcerer uden Videre, tun med Paaberaabelse as crldre Forstcre, Forholdet med Hensyn til de nordiske Folks Indvandringsretning aldeles modsat det as os antydede, og anfsrer tillige hist og her som Veviisgrunde Satser, der ej ere hentede fra Kildeskrifterne selv, men derimod fra de sidstforlobne Aar hundreders Historieforsteres videnstabrlige Arbeider. Uagtet vi nu have den bestemte Erfaring, at den menneskelige Viden stedse tillager, og at saaledes Vidcnstabeligheden stlv altid gaar fremad med Tiderne, kan det dog ej negtes, at der blandt det store Publikum findes en vis Fordom til Bedste for de crldre Tiders Lcerdom, og at man somoftest betragter den med en Veneration, den vistnok i sig selv, nåar man tåger tilbsrligt Hensyn til de samme Tiders Forhold, i fuldeste Maal fortjener, men som man er tilbsjelig til at strekke videre end Fortjeneste, forsaavidt man ophojer dens Dybde og Grundighed paa den nyere Videnstabeligheds Vekostning, og holder fast ved dens Satser tvertimod hvad nyere Granfknin ger loere. leg anseer del derfor ikke overflsdigt, ncrrmere at betragte Forholdet mellem celdre og nyere Lcrrdom paa det Videnstabsftlt, hvorom der i ncervcrrende Sag er Tale, eller det historist-ethnographiste, navnligen hvad Nordens Historie og Ethnographi angaar, og at underftge, hvad det er,6 der har gjort de Meninger til Troesartikler, ved hvis For kastelse eller Ombytning med andre de yngre norske Histo rikere skulle have indhyllet Fcrdrelandshistorien selv i en Taage; om det nemlig er deres egen Gehalt, eller tun Fremscrt ternes Autoritet, eller endog den blotte Omstcendighed, at de have vceret fremsatte, uden i deres Heelhed at blive mod sagte for end ide allersidste Tider. leg frygter vistnok for at jeg her kommer til at opdiske almeenbekjendte Sager, Trivialiteter, om man saa vil; men Grfaringen viser mig, at det ej er overflodigt at tilbagekalde flige Trivialiteter i Erindringen. Den historist-ethnographiske Videnstab henter, som be kjendt, dr Fakta, hvorpaa den ststter sine Forskninger, forst vg fremst fra de positive Udsagn om Folkenes Vandrin ger og Eldste Bedrifter, som sorrkomme i de hiftoriste Kildestrifter, derncest fra Sprogvidenstaben, der lcrrer os at kjende de enkelte Sprogs og ftlgelig de dem ta lende Nationers indbyrdes Slcrglsforholo; fm Archcro logien, der lcerer os at bedomme og fortolke de umiddel bare Levninger fra lcengftforsvundne Tider; fra Anatomien (vi kunne gjerne sige Naturhistorien overhovedet), forsaavidt den underviser os om Menneskeracernes indbyrdes Forstjel ligheder og de Sceregenheder ved Legemsbygningen, hvoraf man tor flutte til en storre og mindre Grad af Naee-Slcrgt skab; og endelig fra Geographien, der belwrer os deels om de nuvcerende Folkeforhold, deels om Beskaffenheden af de Egne, gjennem hvilke de forste Folkevandringer have sundet Sted og folgelig om, gjennem hvilke Egne den eller de Fol kevandringer, hvorom der er Sporgsmaal, med storste Sand synlighed have tåget deres Retning.7 Hvad nu Udsagnene i de historiske Kildestrifter angaar, da turde det maastee vcere en almindelig Tro, at jo lcen gere en Mand levede tilbage i Tiden, desto stsrre var An fallet as de historiske Optegnelser, der stode til hans Raa dighed; med andre Ord, at de historiske Optegnelser, lige som saa meget andetMennestevcerk, efterhaanden gik til Grunde. Og dette turde vel ogsaa voere Hovedaarsagen til den Ve neration, hvormed man betragter wldre Historieforsteres Me ninger, som om de, der vare Oldtiden stlv saameget ncer mere end vi, ogsaa maatte kjende den og dens historiste Literatur bedre end vi. Dette er nu aldeles rigtigt, forsaa vidt de Skribenter angaar, der levede i den omspurte Tids periodes umiddelbare Ncerhed. Den romerste Forfatter Livius havde saaledes paa Keiser Augusts Tid visselig Ad gang til mange Kildestrifter om den crldre romerste Histo rie, som nu forlcengst ere tabte; lornandes, der i det 6te Aarhundred bestrev Goternes Historie, citerer Verker, som nu ei loenger findes. Men om saadanne gamle Historiefor stere, som Livius og lornandes, er her ej Tale, thi deres Arbeider trcrde, just paa Grund as deres Mde, ligeoverfor de nyere Tiders Skrifter i Kildestrifternes Rirkke. De Historieforstere, om hvis fremsatte Hypotheser der her er Spsrsmaal, tilhsre alle den nyere Tid, eller Tidsperioden ester Videnstabernes Gjenoplivelse i det 16de Aarhundrede. Denne Periode er saa langt fjernet fra hine celdgamle Ti der, hvorom der i vore historist-ethnographiste Underssgelser handles, at der ej lcenger kan vcrre Tale om nogen umid delbar historisk Overleverelse, og at det fslgelig i saa Hen seende intet gjor til SagM, om vedkommende Forfatter le-8 W i det 16de eller 19de Aarhundrede, da Tidsforskjellen af et Par Aarhundreder i Sammenligning med Aartusinder svinder ind til Intet, og det svcrlgende Dyb nu engang er befcrstet mellem hiint fjerne For og de fidste Aarhundreders Nu. Her spsrges kun, om Forfatterne i det 16de Aar hundrede kjrndte flere Kildestrister, end Forfatterne i det 17de, om disse kjendte flere end Forfatterne i det 18de, og fremdeles disse flere end dem, vi nu kjende. Og her er Forholdet aldeles omvendt. Io tangere man kommer ned i Tiden, desto flere Kildestrister ere

blevne bekjendte og gjorte tilgcrngelige for Historieforsterne. Dette er Bog trytterkunstens og de fremskridende Undersegelsers ftrenede Verk. Ikke at jo i det 16de Aarhundrede det samme For raad af Kildestrister, som det, vi nu have, ja maastee et endnu stsrre, var til. Men det nyttede lidet, at de vare til, når deres Tilvcrrelse enten ikke var kjendt, eller kun vekjendt for faa, eller de ikke vare tilgamgelige for Enhver. Hvad hjalp det f. Gr. en historisk Forfatter i det 16de Aarhundrede, der vilde skrive om Nordens Mythologi, at Eddaerne, den nordiske Mythologies Hovedkildestrifter, vare til, saalcrnge de, ukjendte og übenyttede, laa hen i en Af krog paa Island, uden at nogen anede deres Tilvcrrelse, hvilket fsrst stete i det 17de Aarhundrede? Paa samme Maade have mange vcerdifulde, ja man kan sige umistelige historiske Verker, hvoraf der kun existerede een eller faa Afstrifter, henligget ukjendte, uunderssgte i Bibliothekerne, indtil en eller anden Forster, ofte kun ved et Tilfcelde, stedte paa dem, og sergede for at faa dem udgivne. Men da dette ej kunde stee paa een Gang, er det jo tydeligt, at efterhaanden, som9 man skred frem i Tiden, maatte flere og flere Kildestrifter paa denne Maade koinme for Lyset, og da man, eftcr hvad nys er anfsrt, i det Hele tåget kan betragte uudgivne Kil destrifter som ikke existerende, vil man skjenne, at jo lan ger ned i Tiden en Historiegranster lever, desto flere Kil destrifter staa til hans Naadighed. Og ikke nok med, at disse Kildestrifters stsrre Mcrngde fowge Massen af de positive Efterretninger; men den letter ogsaa Gfterretninger nes indbyrdes Kontrol, og bidrager altsaa til, hvor der el lers kunde vcrre nogen Tvivl, at komme Sandheden bedre paa Spor. Hvad nu scrrstilt Kildestrifterne til den nordiske Historie angaar, da er det en bekjendt Sag, at den swrste Masse af dem forst har vcerrt frrmdragen og udgiven i de sidstforlebne 50 Aar. Og, hvad der ncesten kan siges at vcrre mere, man har fsrst i de allersidste Aar sundet sle gelen til ret at bedsmme og benytte dem, da alene den ud strakte og nojagtige Underssgelse af de gamle Haandstrifter, som i de sidste Aar har sundet Sted, har gjort det muligt at opstille nogenledes sikre Negler for Vestemmelfen af deres Mde og indbyrdes Forhold, ligrsom alene Kjrndstabet til dem alle kan give den rette Forestilling om hver enkelts stsrre eller mindre Paalidelighed. Hver Dag, kan man sige, bringer nu nye Oplysninger af dette Slags for Dagen. For at benytte et Exempel, der ligger ncermest ved Haan den: det var ej fsrend jeg for et Par Aar sioen i et skotsk Bibliothek tilfcrldigviis opdagede det korte paa Latin for fattede Udtog af Norges Historie, som jeg senrre udgav, at man havde Rede paa, hvorledes det hang sammen med en kortfattet svensk Kongehistorie, der allerede lcrnge havde vce10 ret bekjendt og udgivet efter Haandstrifter i Sverige. Be gyndelsen af denne, der indeholdt et Sammendrag af lMd Snorre fortceller i sin Wglingasaga, men noget afvigende herfrå, antog man, og man var vistnok, efter de for haandenvwrende Omstcendighedcr, berettiget dertil for en svensk Bearbeidelse af Gnglingesagnene, der ligefra de celdste Tider hadde holdt sig i Sverige. Haandstriftet fra Skot land viste derimod, at den formodede svenske Bearbeidelse af Mglingesagnene tun var et af det norske Historie-Udtog ud skrevet Brudstykke; den hele Formodning om at en sceregen Bearbeidelse af Zjnglingasagnene havde holdt sig i Sverige maatte derved falde, saavelsom og den derpaa byggede, og af Enkelte opstillede Gisning, at Snorre Sturlassn paa en Reise i Sverige skulde have lcert de Sagn ncrrmere at kjende, som han i sin Wglingasaga har nedskrevet. Hvis nu de, der opstillede Gisningen, havde kjendt det skotske Haandskrift, vilde de ej have opstillet den. Man kan sige, at det er Skade at den fremsattes, da falske Forestillinger derved vaktes og udbredtes; men dette kan dog ikke tilregnes Fremscetterne som nogen Uvidenhedsftil, saalcengede ej havde eller kunde have Anelse om Tilvcerelsen af noget Skrift, hvoraf den rette Sammenhceng lod sig opklare. Paa denne Maade kan man sige, at der hvert Aar dukke nye Efterret ninger fra svundne Tider oft, der forsge Massen af de hi storiske Hjelpemidler, og scette den Granster, der har det Held at tilhore en yngre Slcrgt, istand til at udrette mere end hans ForgMgere, om han end i sig selv staar tilbage for dein saavel i virkelig Lcerdom som i Flid og Talent. Hvad jeg her har sagt om de umiddelbare historiske11 Gfterretninger, gjelder maaste i endnu hsiere Grad om de Oplysninger, Sprogvidenstaben giver. Thi man kan ncesten med god Samvittighed sige, at man fsr dette Aar hundredrs Vegyndelse ej vidste hvad Sprogvidenstab var. Ikke at man jo studerede Sprog serdeles grundigt, og at man maaste erhvervede sig etHerredomme over og praktisk Fcrrdighed i de saakaldte klassiske Sprog, som nutildags neppe kjendes, fordi man ej engang lcrgger an derpaa. Men den Krcds af Sprog, man studerede, var for snever til at kunne give noget ret Vegreb om Sprogenes indbyrdes Slcrgt stab og deres Historie; med andre Ord, den sammenlig' nende Sprogvidenstab, der med Nette kan kaldes vort Aarhundredes Stolthed, var en ukjendt Sag, idetmindste i den Betydning, hvori vi nu tåge

Bencevnelsen. Thi der gaves ingen Regel, ingen Methode, ingen Oversigt. Sam menligninger foretoges og Resultater uddroges vilkaarligt, som oftest mere for Kuriositets Skyld end for at vinde no get videnstabeligt Udbytte. Det kunde heller ikke anderledes vcere, thi det er forst de sidste Decennier, der have bragt den hele Ncekke af de til Jordens ypperste Sprogsystem, det indo-europceiste, hsrende Tungemaal, inden den viden stabelige Granstnings Omraade; det er fsrst siden 1310 at Sprogforstere som Rask, Grimm, Vopp, vor Landsmand Lassen, Nawlinson have fremstaaet, og skabt deres Viden stab aldeles fra nyt af. Alt lMd deres Forgcengcre have prcesteret i denne Retning, ikke engang Adelung undtagen, maa ligefrem kaldes Bsrneverk i Sammenligning med hine Lcrrdes beundringsverdige Arbeider og, viser sig som saa dant endog for den blotte Vegyndrr nutildags, saa langt12 forud have de, der nu sysle med Sprogvidenskaben, for vore Bedstefcrdre og Oldrfcedre, takket vcere de nysnccvnte og andre Gransteres utrcrttelige Virksomhed. Jeg vil her ikke engang tale om det umiddelbare historiske Udbytte, Sprog sammenligningen har givet, forsaavidt som den har draget hele Sprog, der troedes gleinte, frem igjen af Morkct, og fortolket Skrifter, som i mange Aarhundreder troedes ulce stlige; at saaledes f. Ex. ved Lassens og Rawlinsons fore nede Veftrcrbelser den gaadcfulde Kileskrift paa de oldper siste Mindesmerker ej alene er vleven lcrst, men ogsaa for klaret, saaat en Skoledreng nuomstunder vil kunne fortcelle om Vegivenheder fra Darius Hystaspis's Tid, hvorom den grundlcerdeste Mand i hele Europa for hundrede Aar siden ej havde Anelse, ligrsom vel og Ninives Steen-Arkiv snart vil oplade sine Hemmeligheder og scrtte vore Tages Lcrrde istand til at strive en assyrisk Historie, fuldstamdigere end maaste endog nogen Romer eller Grceker paa Eiceros Tid formaaede. Men jeg sigter isoer til de opklarede Begreber om Sprogenes og fslgelig om Nationernes eget Slcegtskab og Afstammen, som den videnstabelige Sprogsammenligning har tilveiebragt, fornemmelig med Hensyn til de germaniske Sprog og Folk i Almindelighed og Nordens i Scerdeles hed. Her hehsver jeg kun at gjentage to as de nys an fsrte Navne, Nask og Grimm, for at det kan staa klart for Enhver, hvor meget der nu i den lingvistiske Vei er arbei det Ethnographen i Hcenderne, hvorom de Lcrrde, der levede endog kun et Par Generalloner tilbage, ingen Forestilling havde. Dette er ikke sagt for at forkleiue hine Lcerde, der vistnok udrettede hvad de kunde; det er kun en simpel Kjends13 gjerning, grundet paa Omstcrndigheder, som det ej stod i hine Lcerdes Magt at cendre. Archlrologien er ligeledes forholdsviis en ung Vi denstab, og dette maa navnligt erkjendes om den nordiske Archceologi, der neppe kunde siges at existere, idetmindste som Videnskab, fsrend Thomsen bragle den i System, og denne Mand lever endnu. De forbaustnde Resultater, hans og de ester den as ham grundlagte Methode arbeidende yngre Archceologcrs Forstninger have bragt for Dagen, vare det forrige Aarhundredes Lcerde übekjendte, og man havde ikke engang lcrrt at skjelne mellem de fundne Oldsagers Ho vedklasser, der hver for sig betegne et sceregent Kultursta dium, tildeels endog en sceregen Nationalitet. De enkelte forefundne Gjenstande betragtedes sporadisk. Man sammen holdt ikke hele Retter af lagttagelser, for deraf at uddragr visse Hovedsatser, og lcere at skjelne mellem det Alminde lige og Siregne; man famlede paa det uvisse, uden nogen Ledetraad. Og dertil kommer, at man i him Tid heller ikke paa langt ncrr havde den Mamgde Oldsager at under soge og sammenligne, som nuomstunder. Iveren for at ef terspore og opdage dem er tillagen med Evnen til at kunne benytte dem paa videnstabelig Maade, og med Vigtigheden as de Resultater, deres videnskabelige Underssgelse bringer for Dagen. Undersoger man de bedste nuvcerende Museer for nordisk eller endog i Almindelighed germanisk Archcro logi, fta vil man finde, at maaske den sterre Deel as de tilstedevcrrende Gjenstande er opdaget og sammensamlet i de sidste Tider, og at det forholdsviis er lidet, som skriver sig fra crldre Opdagelser. Ikke at jo Alt, hvad der i Aar14 hundrederne lige fta Oldtiden selv indtil det N»de, Aar es ter Aar er sundet, tilsammen vilde udgjsre en langt stsrre Masse end der er opdaget i vor Tid. Men hine celdre Fund have fordetmeste ej vceret benyttede, de fleste Gjenstande, de indeholdt, have vcrret tabte, og idetmindste de Omstcrndig heder, under hvilke de fandtes, ej anmerkede; med andre Ord, man kan betragte hine oeldre Fund som aldeles ikte eristerende i videnstabelig Forstand. Gndog de Gjenstande, der endnu virkelig ere tilbage as antiqvariste Fund for eet eller to Aarhundreder sidrn, ere, om end vel vedligeholdte, somoftest langt vanskeligere og usikrere at benytte, end de, der opdages i vor Tid; ja stundom kan man endog siet Me benytte dem, alene fordi man paa den Tid, de oftdage des, ikke forstod at iagttage og optegne alle de Biomstcrn digheder ved Fundet selv, som man nodvendigviis maa kjende for at kunne henfsre det til den rette Tidsalder og forklare enhver Gjenstands Vrug eller Vestemmelse. Nu til Tags ere Archceologiens

Grundprinciper blevne gjorte saa tilgcrn gelige og letftttelige for Almeenheden, at mangen antiqvarisk Dilettant med stsrre Sikkerhed formaar at bestemme et jord fundet Huusgeraads eller Smykkes Tidsalder og angive dets Vrug, end den lcordeste Archccolog for hundrede Aar siden vilde have formaaet. Og derved ere endog Dilettanter og Andre, som ellers kunde kaldes Lcrgmcend, salte istand til at arbeide for Historiegransteren og bringe ham vcerdifulde Materialier. Om Naturhistoriensf og fslgelig Anatomiens, for nemmelig den ethnographiske Anatomies saavelsom om den geografthifle Videnstabs Fremftridt i de allersidste Tider,15 er det overflodigt her at ytre mange Ord. Skrifter som Pritchards og lignende vidne tilstrcrkkeligt derom. Desuden har jo selve Massen af de Phcenomener, der ere Gjenstand for den ethnographiste Anatoms Underssgelser, just i vore Tider faaet sin swrste Tilvext. Hvad Kjendstab havde man til fremmede Folkeracer endog kun for 50 Aar siden i Sam menligning med nu? I alle Verdensdele ere Egne, som hidtil ingen Europcrers Fod havde belraadt, blevne gjen nemstreifede af europceifte Neisende paa Kryds og Tvers; deres Beboere ere blevne bestrevne, afbildede, bragle til Eu ropa, deres Sprog, Skikke og Sceder ere blevne noje iagt tagne, Jordbunden selv er bleven geologist undersogt og Overfladen afridset; kort: Gthnographen er bleven beriget med en Masse af Data, hvis Tilvejebringelse han, om han havde levet et Par Generalloner tilbage, neppe havde tcrnkt sig mulig, ja maaffe endog, nåar man ster hen til Viden skabens davcerende Standpunkt og Videnskabsmandens For dringer, neppe endog vilde have anseet nsdvendig. Efler alt det her anftrte vil det saaledes blive indly sende for Enhver, at det historist-ethnographiste Studium nu befinder sig paa et Standpunkt, i Forhold til hvilket det samme Studium for 50 Aar eller lcrngere tilbage nwsien synker tilbage til intet. Det vil erkjendes, at endog de lcer deste Mcends Udsagn i hine Tider om denne Materie maa belragtes som umyndige og uvederheftige, medens mangen, der med Hensyn til virkrlig Lcerdom ej er vcerd at besvare deres Skorem, nu med Lethed og Sikkerhed vil kunne lsse endog temmelig vanskelige Opgaver. Af hvad her er sagt, folger tillige, at det ikke i Almindrlighed kan regnes Nuti16 dens Videnskabsmand til Fortjeneste eller omvendt de for rige Tiders Videnstabsmcrnd til Last, at han har lettere for at oplese Problemerne og udfinde Sandheden, end de, ligesaalidet som en Begyndrr i Physiken i vore Dage er en storre Videnskabsmand end Archimedes, fordi han, om Ar chimedes var tilstede, kunde lcrre ham meget, hvorom han aldrig havde drsmt. Man bceres oppe as sin Tid, det er det Hele. Den egentlige Fortjeneste ligger til enhver Tid ej i at folge med Tiden, men i at gaa forud for Tiden. Men derfor er det heller ingen Forsyndelse mod de heden farne Videnstabsmwnds Fortjenester, at erkloere drres An stuelser forceldede, ligesaalidt som det er nogen Anmasselse, at erkjende sin egen Samtids Fortrin i denne Henseende. Naar jeg nu erindrer den gunstige Lceser om, at de Historieforstere, hvis Arbeider og opstillede Hypotheser ligge til Grund for den Lcrre om Nordens crldste ethnographiste Forhold, der hidtil har vcrret indprentet enhver Skoledreng som Vsrnelcrrdom, levede for mere end 50 Aar tilbage, og at de saaledes ej have tunnet drage den mindste Fordeel as de Fremstridt, den historist-ethnographiske Videnskab, fornem melig med Hensyn til Forholdene i Norden, har gjort lcrnge ester deres Tid, haaber jeg ogsaa vi kunne vcere enigc om at det ej er nogen MajeMsforbrydelse mod deres Lærdom og Indsigter, om jeg her ligeftem erklcerer, at deres Hy potheser ej kunne beståa for den nyere, starpere og med langt ftere Hjelpemidler udrustede, historiske Kritiks Dom stol, eller idetmindste Mstaar det at vcrre de nye Historie forskeres Pligt, ikke slethen at ,nodtage og acqviescere ved deres Paastande, men at underkaste dem en fornyet Pro17 velst, og bortvise hvad der ei bestaar for denne. Det klin ger jo vistnok besynderligt, men det er dog virkelig saa, at de Satser angaaende Nordens celdste Befolkning og ethno graphiste Forhold, der fra de videnstabelige Arbeider ere komne ind i Skolebogerne, og hvori Drengen tildeels endnu lige fra sin tidligste Skolegang oplcrres, ikke grunde sig paa Undersogelser, foretagne i de sidste Tiaar, men allerede ere opstillede as det forrige Aarhundredes Lcerde. Man har ligesom ommet sig ved at rsre ved dem, maaske og skyet den Umage, der er forbunden med, noie at gaa dem ester: vist er det, at de ved at henstaa saa lcrnge uimodsagte have erhvervet en Hcevd, der har gjort dem til Orakelsprog, ej alene for Mcengden, men endog for Videnstabsmcendene selv. Det er f. Ex. alene i Kraft af disse Satsers formo dede Ufeilbarhed, at Forfatteren af den Artikel, hvormed jeg her beskjeftiger mig, uden nogensomhelst Anftrelse af Grunde erklcrrer det rette Forhold med Hensyn til Vejen, ad hvilke vore Forfcrdre ere komne til Norden, aldeles mod' sat det, jeg som en Folge af mine Undersogelser har op stillet. Men Hcevd kan vcrre god og retmcessig nok, et Njssdvendigt Onde, om man vil, i borgerlig Handel og Van del i i Videnstaben, i Sandhedens Rige gjcelder den ej. Om de historiske

Satser fra forrige Aarhundrede strår vare henlagte, eller om de Millioner Gange ere blevne gjentagne og forsvarede lige til nu, kommer forsaavidt ud paa cet og det samme. Bestâa de ej for den strengere Kritik, kan deres hyppige Gjentagelse ikke frelse dem. Som de egentlige toneangivende nordiske Historikere i forrige Aarhundrede, hvis Meninger fornemmelig ere blevne18 optagne som uimodsigclige, kan jeg iscrr ncevne Suhm, Schsning og Lagerbring. Disse Mcend stode i den ncrr meste litercrre Forbindelse med hinanden, og uagtet de Af vigelser, som i visse Enkeltheder kunde herske mellem drres Meninger, vare de dog enige i de vigtigste Hoved punkter. Som Kritiker, man kan i det Hele tâget sige som genial historisk Forster og Skribent, staar Lagerbring uen delig hsit over dem begge. Men sandsynligvis har det vcr ret den dunkle Beviosthed om at Videnstabens Standpunkt endnu ikke tilstedede nogen tilfredsstillende kritisk Behand ling as de celdste nordiske Vandringssagn, som bragte ham til saaatsige at omgaa Hovedspsrgsmaalet eller lade det übermt, og Geijer har forsaadidt traadt i hans Spor. Terimod vilde, man kan sige, Uheldet, at den mindst kri tiske as dem alle, nemlig Suhm, fornrmmelig, og i det Brede, bestjeftigede sig med Vandringssagnene, skrev Lcere boger og saaledes fik sine Meninger udbrrdte og antagne. Hvor lidet Vegreb han og de svrige, der Horte til den samme Skole, egentlig havde om hvad der udfordres til at kunne bedomme de celdre germanisk - skandinaviske Folkeforhold, derom kan man danne sig en Forestilling, nâar man veed, at de tun havde en lsstlig Kjendskab til vort Oldsprog, og aldeles ingen til de Mrige bestcegtede oldgermaniste Tunge maal (som Gotisk, Angelsaxisk osv.). Hvor naivt og uden Skrupler de gik til Verks, derom faar man en ret god Ide, nâar man erfarer, at endog en saa udmcerket L<rrd som Peter Grasmus Muller, Sagabibliothckets Forfatter, der endog levede ned i vor Tid og paa Grund deraf maatte antages at have gjort sig bekjendt med en Grimms og Nasts19 uyere Sprogforstninger, desuagtet troede det muligl, at dcn gstisse Indstrift paa det mogeltsnderste Guldhorn (ok Kleva Zastim twltinZani Korna tavi'6o jeg Hlcva gjorde Hornene til de holtingske Gjester) var keltiberisk (fra Spa nien), lceste den Be3gßb6l6Btit argticlst 2siß!s tebimi-, og ssgte ved et uhyre Lcrrdomsapparat at forklare dette na turligvis faavel for ham selv som andre uforstaaelige Kau dervcrlst, som om det havde Hensyn til Baalsdyrkelsen o. a. d., medens en nyere Sprogforsker paa Forhaand vilde kunne have sagt i denne Lcrsning maa vcere urigtig, da det, som ifslge den skal staa paa Hornet, itte er noget Sprog. Gt andet Exempel frembyder Finn Magnusens bekjendte Lcrsning af Indstriften paa Ruthwellkorset. Uagtet han i Lcrrdom og Skarpsindighed maaste aldrig har hast og neppe faar sin Mage i Norden, savnede han dog i den Grad Kundskcib til, hvad der her netop var Hovedftgen, nemlig det angelsaxiste Sprog, og havde saa liden Tanke om Nod vendigheden deraf, at han, uagtet han lcrste de i Indstriften selv ikke indbyrdes adstilte Ords enkelte Stavelser rigtigt, dog, ved at fordele Stavelstrne urigtigt, og saaledes stabe nye Ord, fik det, som i sig selv er et Vrudstykke af et an gelsarist Digt om det hellige Kors, til at vcrre en i en hidtil übekjendt anglo-nordisk Mundart forfattet poetisk Op tegnelse om et Giftermaal og en Arvegang mellem fyrstelige Personer af begge Kjon, hvis Navne ligeledes hidtil vare übekjendte. men som han i en af Lcrrdom bugnende Af handling soger at passe ind i Englands Historie, uagtet Mundart, Navne, Ord, kort det Hele kun er fremkommet paa samme Maade, som man kan faa det bekjendte „om en >'20 Time at unde sig Nattero" til at blive det latinske timeat un6s tsro" og forklare dette med umaade lig L<rrdom som sigtende til den hedenffe Lcere om Omina og Augurier. leg anfsrer her disse udmcerkede Mcrnd som Grempler, fordi deres videnstabelige Fortjenester for ovrigt ere sta store, at de mere end opveje de her omtalte Vildfarelser, og Mige fordi disse Vildfarelser ikke saameget ere at tilregne dem seld, som den hele historiske Skole, hvor til de hsre. Men man vil dog Heras kunne indse, at Hy potheser, fremsatte as Moend, der ikke paa langt ncer kunde maale sig med dem i Lcrrdom, og paa en Tid, da man neppe havde Adgangen til Halvdelen as de Hjcrlpemidler, der stode dem til Raadighed, ej alene ikke kunne betragtes som ufeilbare, men at man snarere maa gaa ud fm den Forudscctning, at de ere urigtige, og at man i alle Fald ikke behsver at tâge Hensyn til dem. Lader os dog engang her ncermere tâge disse Hypo theser i Betragtning. De kunne i Korthed opstilles under folgende Hovedpunkter: Norden var fsrst beboet af Finner eller loter, hvilke man antog for de samme, baade som og som Gudelcerens lotner eller letter. Denne Befolkning var kommen ssndenfra, over Tydskland, Jylland, Skaane osv. Dette have dog enkelte Nyere modificeret derhen, at Urbe folkningen skulde vcrre finnist eller jstnist, men at Goterne, vore foregivne Stamfcedre, siden ere komne sondenfta og have fortrcengt Finnerne. 2) Odin og Wserne eller Aserne ansees som historiske Personer, hiin som en Fyrste, disse som et Folk, der et21 Par Generalloner fsr Christi

Fsdsel stulle have vandret fra deres celdre Hjem, Asaheim ved Tcmais i Asien, gjen nem det nuvcrrende Sydrusland, Ungarn og Tydstland til Danmark og videre til Sverige og Norge, og der indftrt deres Sprog og Religion. Suhm antager endog flere Odinrr, af hvilke dm sidste levede omtrent 70 Aar for Christus. De, som holde sig til den nysomtalte Modifika tion, lade ogsaa den gotrste Indvandring ftlv vcere den samme som Odins og Wstrnes. Disse Meninger swttes paa to Hovedgrunde, nemlig' a) Sagens Natur, der ej tillader at antage, at vore Forfcedre under Indvandringen kunde have tåget anden Vei, end den fra Syd mod Nord, da de deels maa for modes at have ssgt til de af Naturen bedst udstyrede Egne, fsrend de ssgte til de mindre indbydende, deels endnu be fandt sig paa en altfor ringe Punkt af Kultur til at for ståa sig saameget paa Sejlads, at de enten skulde kunne be fare Nordiishavet eller scette over Ostersoens bredere Delr. d) De celdre Forfatteres, iscer Snorre Sturlassns, udtrykkelige Udsagn om Odin, Wstrnes celdre Hjem i Wen osv., deres Vandring til Norden, Indfsrelstn af deres Sprog og Religion m. m. I Forbindelse hermed scettes ogsaa den gamle nordiske Mythologies Lcerescetninger, hvilke man, stoltet PM hine Forfattere, undergiver en ethnographisk For klaring, og saaledes, nåar man har gjort Wserne til et vir keligt Folk, konseqvent gjsr deres Fiender Istnerne til et andet, ligesaa virkeligt Folk, der for Wserne fandtes i Nor den. Til ncermere Vejledning sammenstiller man de to Be ncevnelser lotner, i Enkelttal Iotul», og Joler (Iyder).22 Hvad nu den fsrste Hoveogrund angaar, da har man dog ladet det übeviist, hvvrvidt virkelig vore Forfcedres crldre Hjem var saaledes beliggende, at de uden at gjore en aldeles utrolig og «sandsynlig Omvej kunde have tåget Vejen over Tydstland og Jylland, eller man har allerede her gauet ud sra det af mig under Litr. b omtalte positive Udsagn. Og hvad nu vore Forfcedres formodede Ussvant hed angaar, da maa man dog tilstaa det lader noget under ligt, at de, hvis Descendenter saalangt op i Tiden, vore historiske Minder gaa, vare Europas djcerveste Ssmcend, ikke skulde have vovet nogen Kystfart langs Finmarken eller Overfart over Hsterssen, nåar Sydso-Insulanerne, paa et langt lavere Kulturtrin end vore Forfare maa antages at have vceret, da de indvandrede i Norden, have vovet at Me over flere hundrede Mile brede Havstrcekninger til de Her, hvor de fsrste Opdagere forrfandt dem. Denne Ho vedgrund, hentet sra Sagens Natur, kunne vi altsaa for det fsrste scette ud afVetragtning, indtil vi nedenfor komme til at underssge, om ikke maaffe Sagens Natur netop taler for det modsatte. Den Lcere, at Odin var en Fyrste og Mserne et Folk, der fra Asien drog til Norden en kort Tid fsr Christi Fodsel, er ganske vist fremsat af Snorre Sturlason i hans Zjnglingasaga, og hvad han her anforer, er kun en Modi fikation as hvad der er anfort i Indledningen og Epilogen til den Deel af den yngre Edda, som kaldes Gylfaginning. Forskjellen er kun den, at Snorre henscetter Wsernes Hjem og Aasgaard ved Tanais eller Donflodens Udlsb, medens det i det ,sidstncevnte Skrift heder at Wstrne eller Asia23 mcendene oprindelig boede i Lilleasien eller Tyrkland (saale des kaldet dengang efter de seldschukiste Turker), hvor Troja var deres Hovedborg, og hvor deres Overkonge, Priamus, senere er kaldet Odin, idet nemlig den virkelige Odin, da han flugtrde formedelst den romerske Hcrrforer Pompejus's Vaaben, drog over Sarland til Norden, gav sig og sine Mcrnd Trojanernes Navn, og sagde at Priamus havde he det Odin, men hans Dronning Frig, efter hvilken Niget, hvor Troja stod, siden kaldtrs Frigia (Phrygia). Denne sidste Mening er aabenbart den mest udbredte, da man paa flere Steder sinder Hentydninger dertil, ligesom den tillige er den crldste, da allerede Are Frode (c. 1100) kalder Dngve, Inglingernes Stamfader eller Odin selv, ‚Hngve Tyr kekonge". Snorres Lcrre er egentlig etslags Fornedring. Naar vi nu betragte alle disse Kombinationer af gammel germaniske Myther og grcestromerste Beretninger om Troja og dets Helte, saa ville vi strår erkjende, at de umuligt kunne have varet istandbragte i Hedrndommens Tid, da vore For fcedre endnu ikke gjennem nogen romerst-katholsk Geistlighed havde lcert den romerske Literatur og dens historiske Beret ninger at kjende, og da man heller ikke havde nogen Aarsag til at ville lade de gamle Guder gjelde for andet end hvad de virkelig vare, nemlig for Guder, ikke for Mennester. De Vise sig derimod tydeligt som Hypotheser, hvorved den Tids islandske Videnskabsmamd ssgte deels at bortrcesonnere det hedenste og folgelig det odiose i de Sagn, som man til Skaldekunsten ej kunde deels, saavidt de formaaede, at forklare de ethnographiste Forholde, da det jo ej havde kunnrt undgaa deres Opmerksomhed, hvor narbesscegtet det24 tpdste Sprog var med det norske, og hvorledes ogsaa de angel saxiste Slcegtregistre, som de selv anfore, vidne om at Odin, saaledes ogsaa Wserne, vare kjendte i det saakaldte Gar land, og folgelig efter deres Mening maatte have opholdt sig der en Tidlang. Da det nu derhos var blevet en Mo- deftg for de vest- og nordeuropeiske Folkeslag, at efterligne Nomernes Gxempel i at udlede deres Herkomst fra Troja eller

Lilleasien (saaledes Franker, Briter, Irer, o. fl.), vandt man ved hiin Hypothese, der gjorde Priamus til Odin, Hektor til Ake-Thor o. s. v., at heller ikke de nordiske Na tionrr kom til at staa udenfor Kredsen as dem, der kunde bryste sig af en saa celdgammel og hcrderlig Herkomst. Og saaledes ordnedes da efterhaanden det Helei' Wserne vare Fsiamccnd", „Tyrker" eller „Teukrer" (som bekjendt en af de fiere Bencevnelser paa Trojanerne),' de vandrede under Odins Anfsrsel gjennem Tydstland og Saxland til Nor den, fsrte Sproget med sig, som det hed, og nedsatte sig i Norden, hvor altsaa deres Sprog og Religion blev herstende; selv bleve de i Tidens Lsb dyrkede som Guder, uagtet de egentlig kun vare Menneffer. Alt dette er af Prof. Keyser saa fuldstamdigt og tydeligt udviklet i hans bekjendte Af handling „Om Nordmcrndenes Herkomst og Folkestwgt stab" i „Samlinger til det norske Folks og Sprogs Histo rie", 6te Bind, S. 272 fg., at jeg her ej behover pderli gere at opholde mig ved Beviisfsrelsen for at hine Sam menstillinger alene kunne betragtes som Hupotheser, opstillede af de Tiders Lcrrde i Norden. Men ret er, hvad Are frode, Sccmund frode eller Snorre Sturlassn sortcrller som en samtidig authentisk Etterretning, eller som en gammel25 Tradition, et andet, hvad de fremsoctte som deres egne Kon jekturer, grundede paa deres Belcrsthed i fremmede Skrifter. I det fsrste ere de Autoriteter, og deres Meddelclser hore til Kilde-Gfterretningerne; i det andet maa den Vegt, man lcrgger paa deres Udsagn, svare til den Forestilling, man gjor sig om deres historiske Lirrdom og deres Evne tll at anvende sund Kritik. Og ftulde man nu for Alvor kunne paastaa, at norske eller islandske Forftttere de vcere forresten saa dygtige og fortMstfulde for sin Tid som mu ligt der levede i Middelalderens Morke, der ved Siden af deres Modersmaal neppe forstod mere end i det hsjeste lidt Latin, Fransk, Tydsk eller Engelsk, der foruden deres fwdrelandffe Sagaer neppe havde lcrst andre historiske Skrif. ter end Beda, Isidor, Orosius, Marianus Scotus eller andre lignende geistlige eller halvgeistlige Krsniker; der itte kjendte mere til Geographien af Landene udenfor Norden, end hvad Ptolemcrus deretter, og hvis religisse Begreber ikke engang tillod dem at tamte sig ikkechristelige Myther som virkelige Myther —at disse Mwnds ethnographiste Kon jekturer stulde kunne have den mindste Vcrgt, eller endog kunne komme i nogensomhelst Vetragtning uden som haand gribelige Beviser paa, hvor lidet man i hine Tider kjendte til historisk Kritik, og paa hvilkct lavt Standpunkt Ethno graphien da befandt sig, endsige ansees som ufeilbare Sand sagn, hvorpaa en heelhistorist-ethnographisk Bygning kan op fores? Og dog er det man vil forundre sig over en saa stor Lettroenhed hos en nyere Kritiker ingen andre end disse, for de flestes Ojne i vore Dage endog lsjerlige og barnslige Konjekturer, paa hvilke Suhm har bygget sin26 hele Lcere om de tre Odiner, om Wsernes Indvandring og Nordens Befolkning m. m. Og hvad der fortaltes om Odins NrdMelse i Sverige m. m. var altfor indbydende til at ikte ogsaa svenske La-rde skulde have grevet det, og venyttet Wglingasagas Begyndelse mere som en uforvanstet Levning fra det fjerneste Hedenold, end som hvad den i sig selv er, en af Snorre Sturlassn eller hans litercrre Venner af Eddasagn og Klosterlcrrdom i det 12te Aarhundrcde kunstigt sammensat Konjektur. Man udelod vistnok hvad der altfor paatageligt viste sig som Gallimathias, nemlig Sammensmelt ningen af Eddalcrrens og Trojanermythens Navne hen havde man ogsaa en Forgcenger i Snorre selv, hvis Verk tidligere var bekjendt, end Eddaerne men dette var en Vilkaarlighed, man ej var berettiget til at anvende, thi disse Navn-Sammensmeltningcr er egentlig det vigtigste af det hele: det er paa dem, den hele Kombination veror, og vil man benytteKombinationen, maa man heller itte slaa Vrag paa dens Vetingelser. leg har allerede ncrvnt, at dens Synsmaade, der gjorde Wserne til menneskelige Vcesener, ogsaa maatte gjore deres Fiender lotnerne til det samme, og at folgelig den Tanke laa iurr, at Ivtnerne var Navnet paa den crldste Befolk ning i Norden, som tildeels forlramgtes afMsrrne, og der for laa i stadig Kamp med dem. Herpaa fik man en fortrin lig Vestyrkllse i det gamle Skrift, der har vcrret kaldet Fundinn Noregr, og gaar ud paa at vise de norske Fyr ste-Mtters Nedstammelse fra to foregivne Vwdre Nor og Gor, der igjen nedstammer fra Kong Fornjot i lotland eller Kvcenland. Da Fornjots og hans ncrrmefte Efterkom27 meres Navne, hvilke alle opregnes, ogsaa forekoinine som Navne paa lotner i Edda og andensteds, fandt man her til strcrkkelig Grund til at sammenholde „lotner" og „loter", og da man af Overeensstemmrlsen af Navnene paa de crldste Led af de foregwne Slcegtrcekker med Norges Fylkenavne saa, at Meningen egentlig var at udlede hele Norges Be folkning fra Nor og Gor, fik man Veftyrkelse nok for den Mening, at den crldre Befolkning var „jotnisk" eller go tisk". „Fundin Noregr" har saaoel Prof. Keyser (i ovenmnmte Afhandling S. 289 fg.) som jeg selvi„det norske Folks Hi stoirie" S. 03 fg.) underkastet en fuldstcrndig Krilik; jeg behover derfor ikke her at dvcrle synderligt derved, men indstnrnker mig

kun til at meddele Resultatet, nemlig at Skriftet inde holder flere merkelige Oftlysninger om flere celdre Fylke kongers Swgtstabsforhold, mm kun i denedersteLed, medens drrimod de ooerste, der ba're Navn ester Fylkerne, saavel som Nor selv, kun ere Personligheder, fremmanede ved en forholdsdiis ny Hypothese af samme Art, som den, der la der Briterne nedstamme fra en Kong Vrito, Danerne fra Dan o. s. v., og hvilke igjen ere sàtte i Forbindelse med enkelte mythiske og kalendariste Bemrvnelser, der alle tyde hen paa Vinter, lis og Sne; at Skriftet saaledes i Ho vedsagen er af lige saa liden Vegt som Kglmgasagas og Ed das Indledning, og at kun visse Enkeltheder, nemlig hine paalideligt udseende Slcegtsangivelser, samt enkelte umiskjen delige Neminiscenser af crldgamle Sagn om Ordenen, i ht'il ken Fylkerne befolkedes, fortjene at komme i Vetragtning. Uagtet det Mislige i at bygge sit historisk-ethnogra phiste System paa saadanne Hypotheser, som de her om28 handlede, allerede maa vcere Gnhver indlpsende, vil jeg dog for end stsrre Tydeligheds Skyld ncevne nogle af de mest himmelstrigende Vildfarelser, hvori man derved kommer, Vild farelser, som jo vistnok itte Systembyggerne i forrige Aar hundrede fra deres Standpunkt bleve var, men som ikkede stomindre ere Vildfarelser, og fra det Standpunkt, Viden staben nu har naaet, endog for Begpnderen vise sig som saadanne. 1) Navnet og det deraf dannede har allerede Snorre og hans Forgcengere eller Samtidige sat i Forbindelse med Mien" og kaldt Wserne „Asia»mnd". Dette har man anseet for tilstrcrkkeligt Vidnesbyrd om at Wserne er et Folk fra Asien og endnu i de nyeste Tider har man antaget det muligt, at de saaknldte Dsseter vev Kaukasus nedstamme fra dem. Men de, som sàtte Wser nes Navn i Forbindelse med Mien", havde ingen Tanke om, at Formen „«83" tun er sceregen for de nordiske Sprog, og at den oprindelige Form, som den gotiske Historieskriver lornandes udtrykkeligt ncevner, er „anß". Havde de vidst det, eller retterc besiddet den Indsigt i de germaniske Sprog, som den nordiske Historieforster nu maa besidde, og som s<rtter ham istand til, med Bestemthed at vide, at Ord eller Navne som as, lige KNB) 8«lN8, lunß o. s. v., saa vilde det jo aldrig have faldt dem ind at tcenke nogen Sammenhcrng mellem »8 og Mien"; de vilde have indseet, at Bogstav-Zigheden kun er tilfcrldig. Og lornandes's Udsagn i det 6te Aarhundrede, at Goternes var det samme som „Halvguder", vilde tillige have lcert dem, at Wserne aldrig have vceret29 noget Folk. Mangel paa tilwrlig germanist Sprogkund stab har her altsaa bragt dem til at gaa ind paa en ety mologisk Kombination, som man kan undskylde hos Are, Scemund og Snorre, men som nu alene kan betragtes som en Lojerlighed, ikke et Håar bedre end «Hektor Ake- Thor". -2) Ligesom ved Ordet HBB, saaledes har man ogsaa ved Ordet alene tåget den nordiske, ja vi kunne sige den norske Form i Betragtning, og derpaa bygget Kombi nationer. Enhver, som kjender Begyndelsesgrundene afvort Oldsprog, veed, at Vogstavet 0 i Munn kun er en Om lyd as a, ligesom endnu i Fleertallet „Vsrn" as „Barn", ligesom i bloSum as digg 0. s. v., og at Formen egentlig skulde vcrre Denne Omlyd fra a til 0 paa Grund af et u i ncrste Stavelse er sceregen for Oldnorsken, og findes sjelden iOldsvensk eller Olddanfl; der er ogsaa flere norske Haandflrifter, hvor den ej iagttages, og hvor der saaledes f. Gr. staar nalug istf. nukug (Hoved), Mull istf. Mull (d. e. egentlig listap, siden Isfjeld, IM). I celdre svenske og danske Skrifter vilde man istrdetfor M wn enten finde jatun, eller (formedelst en meget hyppig Skik, at ombytte „ja" med „jce") Mtun, og deraf kommer det nuvcerende ftenfle og danske latw, Jette. Men da det er temmelig almindeligt i de fleste gamle Haandflrif ter ikke at betegne 0 anderledes end 0, og saaledes at skrive 7,lotunn" i Forbindelse med Folkenavnet (det gamle Navn for «Iyder") og og saaledes hvirv let sig ind i en uoploselig Vcev af Kombinationer mellem30 „lotner" - „lotrr" „Goter" o. s. v., hvoraf dog Ho vedresultatet var, at Norden, som ovenfor ncrftnt, fsr Wser nes Ankomst havde en jotnisk eller jotisk Befolkning, der oprindelig tilhorte den finske Nationalitet Der eristerede ikke paa den Tid, disse Kombinationer istandbragtes, saa megen Sprogkyndighed, at man vidste, hvad der nu er en bekjendt Sag, at Formen Men, egentlig tun er en Udvidelse af det endnu oprindeligere iwn, der rr besla'gtet med iw eller ew (crde) og saaledes tilkjendegi) For at give dem, der, uvante med at folge Gangen i en saa dan fra Sprogforholdene hentet Beviisfsrelse som nccrvcerende, maassee endnu ikke ret kunne fatte Enormiteten af den Vild farelse, hine crldre Ethnographer have begaaet ved at sammen stille lotner og loter, og antage hine for et Folk, ikke sim pelthen for mythiste Vcesener, Personifikationer af Naturkrccf terne; vil jeg fremscrtte et aldeles adceqvat Erempel, hentet fra deres egen Kunoskabskreds. Man tcenke sig, at der om et Aartusende etsteds i Verden skulde sindes et Folk, for hvilket de nuvcrrende Nationers Historie og Folkeforhold, saavelsom den christelige Religion var indhyllet i ligesaa stor Dunkelhed, som de «loste germaniste Folkeforhold og Religion for os. Naar nu hiint Folks

Historiegranffere i gamle Skrif ter fandt et Land ncevnt, som hed England, og tillige opda gede, at de europceiste Nationer troede paa Tilvcerelsen af hoiere Vcrsener, som kaldtes Gngler, vilde de samme Histo riegranffere, hvis de anvendte deres Methode, der gjore Ist nerne til Mennesker og Nordens Urbeboere, med den lcerdeste Mine af Verden sige, at „Englerne" siet ikke vare hojere Vcrsener, men kun Navnet paa det Folk, der beboede Eng land. Galffaben heri skjenner Enhver: ikke derimod den lige saa store Galstab angaaende lotnerne, og dette har vceret Aarsagen til, at den har kunnet gjentages af enkelte Dilet tanter ligetil de sidste Tider. Ja, i Danmark er der en Mand, ved Navn Klee, der endog gaar saa vidt, at han ved at for dreie „lotuner" til „lothuner" sinder ud, at „lothunfolket" er en Sammenblanding af„loter" og „Huner" (lot-Huner)!!!31 ver den fortcrrende, tilintetgjorende Virkning, som de raa Naturkrcrfter 'udsve paa Mennesterne og deres Erhver velser. Man vidste dengang ikke, eller lagde ikke Merke til, at Ord, svarende til vort „lotun", ogsaa fandtes hos de gamle Tpdstere og Angelsarer, nemlig og eoten, og at idetmindste disse Navne ej kunne forklares om Ur beboere i Norden. 3) leg kommer helved til hvad der maastee endnu maa kaldes den groveste Vildfarelse, hvortil hiin blinde og rensidige Hamgen ved middelalderlige Hypotheser forer. Ved at fastholde Formcrne »88 og Munn som de oprindelige, og scrtte den fsrste i Forbindelse med «Wen", den anden med „loter", taber man, som det lettelig vil sees, Aasa lcrrens Flrllesflab for alle germaniste Stammer af Sigte, og fortotter den, som om den udeluttende angik Norden og alene gav Oplpsning om de nordiske Folkefcerd. Det foregivne Folk, der kaldtes Wserne, bebpggede, mener man, kun Nor den, eller, nåar det kommer hsjt, Nordtpdstland; kun i Norden forefandtes lotner eller loter som et Urfolk; kun der herstede Descendenter af Kong Fornjots Wt. Odins lNB6B, og fslgelig, stjsnt de af Mangel paa Anledning ej omtales, ogsaa deres Fiender iwn6B eller iwnoß (lotnerne); da de gamle Sydtyd stere ligeledes havde baade Ans'er og Ezzan'er, da Angel ftxerne ligesaa kjende Wserne (sB6), Istncrne og Alferne m. m., foiuden at der gives saa mange andre Data, der vise os Aasareligionens Fellesstab for hele den germaniste Verden, saa maa man, hvis man endnu32 haardnakket holder fast ved at forklare Mytherne som eth nographiste, og altsaa betragter Wser eller Anser som et yngre, og lotner, Eotner eller Ezzaner som et celdre Folk, konseqvent paastaa at Odin og Mserne bebyggede ej alene Norden, men ogsaa hele Tydstland, og at den crldre Be folkning af finniste Istner, med hvilken Mserne stred, fo refandtes overalt i Tydstland ligesaavel som i Norden; ja Fornjot selv, der ogsaa kjendtrs i angelsaxiske Myther, maa have hast Descendenter, som herstede idetinindste i det gamle Sarland. Men en saadan Antagclse viser sig dog allerede ved fsrste Ojckast som en Urimelighed, og heller itte har Nogen sundet paa at fremscette den. Nu vel; men for kaster man den i sin Heelhed, maa man dog konseqvent for kaste den i sine Gnkeltheder, altsaa tillige for Nordens Ved kommende. Med andre Ord, tilbsrlig Kundskab ide old germaniste Sprogforhold viser, at den ethnographiste For klaring as de oldgermaniske Neligionsmyther om Mser og Istner, og deres Henforelse til Norden, kun er en uhyre, alene paa Mangel as de nsdvendige Forkundstaber grun det Vildfarrlse*). ') leg kan her Me noksom beklage, at det deels paa Grund af den Omstcendighed, at Enkelthederne af den oldgermaniste Mythologi kun kjendes gjennem nordiste Oldstrifter, fordi He dendommen holdt sig lcengst i Norden, deels derfor, at forrige Aarhundredes toneangivende Ethnographer alene toge Hensyn til den nordiste Side deraf, nu engang er bleven Skik og Brug at bencevne hiin Religion selv og de hsiere Vcrsener, densLcere omtaler, med de nordiste Navne, istedetfor at benytte de op: rindelige, salles germaniste Former, der i de fleste Tilfalde enten kjendes eller kunne grammatisk udfmdes. Naar man istedetfor „Aasareligionen", „Odinslaren", „Thors",-„Freys",- „Tyrs":Mythen", „lstun«Sagncne"n<lvnte„Anse-Re!ig!onen",33 Men alle disse Vildfarelser have de nordiske Histori kere, som opstillede de hidtil fulgte ethnographiffe Syste mer, dog begaaet, fordi de ej besad tilstrcekkelig Kritik til at skjelne imellem, hvad der i de gamle islandske Samleres Optegnelser virkelig var celdgamle Sagn, og hvad der tun var disses egne Hypotheser. De klyngede sig fast til den af Snorre og hans opstillede Idee, at Folks Sprog og Religion vare komne fra de asiatiske Egne ved det sorte Hav til Norden, at Norden folgelig er befolket sMdenfra, og at de oldgermaniske Neligionsmpther i de res formodede cthnographiste Betydning alene have Hensyn til Nordens Folkeforhold. Heri vilde de dog have vceret at undskylde, hvis det alene gjenncm de sproglige Undmsgelsers Vej, saaledes som nys antydet, havde vceret muligt at erholde noget Vink om det Rette, eller idetmindste om at hiin Idee ej var rigtig. Thi da Sftrogstudiet paa deres Tid endnu ej havde naaet det Standpunkt, at stige Sprogunderssgelser kunde anstilles, saa kunde man, hvis ingen anden Adgang til bedre Belcc relse eller

Advarsel havde eristeret, med et Slags Net sige, at de i Mangel af andre Nidnesbyrd ligesaa gjerne kunde folge den gamle islandske Hypothese. Men nu er Sagen den, at der virkelig findes andre, og det saare vegtige, Vid nesbyrd, hvilke, om hine Mcend end ikke havde mindste Idee om germanisk Sprogkyndighed, dog burde kunne have advaret „Vodanslccren", „Thunars-, Frauis-, Tius-Mythen", „Itan- Sagnene" o. s. v., vilde mange uheldige Kombinationer og deraf flydende Vildfarelser kunne undgaaes, ligesom og Fore stillingen om hiin Gudelocres Falles-Germaniskhed vilde blive mere levende.34 dem om, at det med hiin Hypothese neppe hadde sin Rig tighed. Disse Vidnesbyrd beståa nemlig i alle de Udsagn, som den klassiske Oldtids og den tidligere Middelalders Skri- benter have efterladt om Folkevandringer til og Folkebeva gelser i Europa. Disse Udsagn indeholde enten positive Efterretninger om hvad vedkommende Skribent selv havde oplevet og hvad han saaledes med Vished kunde fortcrlle, deels Gjengivelscr as crldgamle Folketraditioner, der vistnok ej kunne gjore Fordring paa at betragtcs som aldeles ve derheftige, men sum dog vidne om, hvilke Forestillinger der levede i Folkenes egen Bevidsthed om deres tidligste Vand ringer, og som derfor altid blive as megenVegt. Vetrag ter man alle disse Udsagn, saa vil man finde, at de saa godtsom uden Undtagclse deels forudscrtte, deels omtale tvende Hovedretninger, ad hvilke de stsrre Folkevandringer i Eu ropa have sundet Sted, nemlig 1) fra Ost mod Vest, for nemmelig i de allerwldste Tider over hele Europa og i sil dige Tider kun i dets ostligere Dele; og 2) fra Nord mod Syd, fornemmelig i de historiske Tider og i Mellem- og Syd-Guropa. En Samvirken af begge disse Impulser frembragte ogsaa ofte, iscer i de sildigere Tider, en Ret ning fra Nordost mod Sydvest. Herom behover jeg kun at appellere til Enhvers Erindringer fra hans historiske Vornelwrdom. Enhver veed, at Wen stedse har vceret be tragtet som Mennesteslcrgtens Vugge", at Grcrkernes Old sagn vidnede om deres Forfcedres Indvandring fra Asien. De Gamle fortalte om Kimmeriernes Vandring fra Osten til det yderste Vesten; de keltiske og Mlske Oldsagn meldte35 om Indvandringer fra M; i den sildigere Tid hed det jo at Sarmaterne kom sstenfra i Skythernes Sted; siden kom Hunerne fra Osten, efter dem Avarerne, sta Magyarerne, og endelig Mongolerne. Allerede ide fsrste Aarhundreder af Roms Tilvcrrelse tales der om galliske Hobe, der kom nordenfra ned tilltalien; Kimbrernes og Teutonernes Tog fra Elb-Ggnene sydover til Italien er bekjendt nok, ikke mindre Goternes, Langobardernes, Vandalernrs og saamange andre germaniske Nationers, der alle droge nordenfra, deels lige mod Syd, deels mod Sydvest, og enkelte, paa Grund af scrregne geographiste Forhold, mod Sydost. Og om de fleste af disse Vandringer, der staatsige foregik lige under de romerske Skribenters Ojne, kan der ikke vcrre mindste Tvivl. Tet viser sig Heras, at den eneste Retning, hvori Vandringerne ikke have forrgaaet, er fra Syd mod Nord. uden forstavidt maastee Kelterne, ved deres Fremtrcengen fra Osten, have gjort en forholosmcrssigt übetydelig Udwj ning til Siden ved at passere forbi den jydste Halvs. Men om Germanerne, med hvis Vandringer vi her kun have at bestjeftige os, besidde vi endnu mere umiddelbare Nidnesbyrd. Ej alene vise de nysncevnte Folkevandringa i den tidligste Deel af Middelalderen, at deres Hovrdbevcrgelse gik fra Nord mod Syd, men ogsaa de celdste germaniste Skribenter selv meddele Eldgamle Folkestgn om at deres Forfcrdre kom over Socn fra „Skandja" eller «Skandinavia". Saaledes fortcrller den gamle gotiske Forfatter lornandes, at Go terne paa tre Skibe kom fra „Skandja" til Weichselens Mun ding og dersra udbredte sig videre mod Syden. Den eldste langobardiste Forfatter ncevnrr «Skandinavia" som Lango-36 bardernes oprindelige Hjem, Frankeren Fredegar ligesaa; Sagnet om Angelsaxernes Udvandring til England fta Jyl land og Angel er bekjendt, og Tydskeren Hraban Maur. der levede paa Karl den Stores Tid, siger endog, at alle, der tale det tydske Sprog, stamme fra Nordmannerne eller Ve boerne af Landene nordenfor Elben. Alle disse Udsagn ere ikke, ligesom de islandste Lardrs, blotte Konjekturer, ststtede til fremmede Forfntteres Verker, men de angaa egte germaniste Sagn, som endnu ikke vare komne inden Litera turens Omraade, ligesom de heller ikke indeholde det mindste Forssg paa at kombinere romerske Myther. De gjengire aabenbart de Vandrings sagn, der siden urgamle Tider harde holdt sig hos de ger maniste Nationer, og robe tydeligt den Vevidsthed hos disse, at de alle uden Undtagelse vare komne til Tydstland nordenfra, og at deres Indvandringsvej gik over det fta kaldte Skandja eller Skandinavia, om hvis Identitet med den store nordiske Halvo, om just ikke med Skaane alene, der aldrig har hersket nogen Tvivl. Disse samstemmende Vidnesbyrd, der tillige bestyrkes ved vore egne Oldsagn om at det nordlige Norge befolkedes fvrend det sydlige, er as altfor stor Vegt til at de uden Videre kunne oversees eller erklmes uefterrettelige. Idetmindste maa man indrsinme, at de i og for sig have langt stsrre Wrvan-dighed og

kunne gjore Fordring paa langt storre Tiltro, end de fattige og barnslige Hypotheser, islandske Lcerde opstillede i Middel alderens Msrke. De maatte i alle Fald, i Forming med hine almindelige Udsagn af Oldtidens Forfattere, have tun net tjene det forrige Aarhundredes Historieforstere til en37 Advarsel mod, blindthen at tro paa de islandske Hypothe- sers Ufeilbarhed. Men, som man seer, har denne Advarsel ikte frugtet. Trods crldre og yngre Forsatteres eensstemmige Vidnesbyrd om Hovedretningen af de europcrifke Nationers crldste Vand ringer i Almindelighed, og om Germanernes i Scerdeleshrd, have det forrige Aarhundredes nordiske Historikere egenmcrg tigt holdt sig til de islandske Hypotheser. Scemunds og Snorres Gjengivelser af hvad de, maaske gjennem mange og urene Mellemled hadde erfaret fra Beda, Isidor og andre crldre og yngre Forfattere, og derefter tillempet paa de nordiske Myther, har gjeldt mere i Hines Oine, end alt andet, hvad der forsvrigt i den Materie har vcrret sagt baade af Ojevidner og af andre, der troligen have meddeelt Eldgamle Sagn. Det Vesynderligste er, at alle de Ele nienter, hvoraf de islandske Lcrrde sammenstobte deres Hy potheser, endnu ere forhaanden i deres üblandedc Stik. Vi have Eddaerne selv, og kjende deraf de nordiske Myther; vi have de angelsariske Slcegtregistre, som ligeledes ere inddragne i Hypotheserne, og vi have de kirkehistoriske Forfattere, hvoraf vore Forfcrdre hentede deres Kundstab til den gamle Historie. Det staar os, og stod ligeledes Historikerne fra forrige Aar hundrede frit for at gaa den hele Kombination efter, og at gjore den paany, om vi dertil have Lyst. Men vore For gcengere have dog sundet bedre Regning ved at tåge tiltakke med Arbeidet, saaledes som de islandske Lcrrde havde gjort det i Middelalderen. Det er interessant nok at iagttage, hvor langt simplere og mere overeensstemmende med Oldsagnene, Forestillingerneo 38 om Nordens celdste ethnographiske Forhold, trods alle andre Vilofarelser og det Morke, hvori man forovngt befandt sig, vare forend Gnglingasaga og Edda bleve bckjendte, end es ter den Tid. Erieus Olai (mod Slutningm af det 45de Aarhundrede), siger, at Sverige og Gotarige befolkedes fra Skychien (altsaa fra de ostlige Ggne); at Folket siden til tog, og udbredte sig til Skaane og de danste Oer, og at Goterne stnere udvandrede fra Gotaland mod Syden o. s. v.; af Guder kjender han kun de tre, Odin, Thor og Frigg, men de ere hos ham virkelige Guder, ikke Konger eller Hcrrforere. Olaus Petri, der strev paa Neformationens Tid, og med en klassisk Stiil forbinder. en for de Tider m rkelig Kritik, man kunde sige Hyperkritik, betvivler vel Goternes Udvandring fra Sverige, men omtaler dog udtryk keligen Nordooers, Goters og Tydsteres felles, som han kal der det, tydste Oprindrlse; han antager vel, at de nordiske Lande ere blevne besatte fra Tydstland af, men det salder ham dog itte ind at gjsre Odin til de indvandrede Folks Hovding, ligesom han itte engang kjender Wserne og Aas gaard af slavn. Men Jens Mortensens Uddrag af Snorre, der udkom 1594, Peder Clausons Overscrttelse, udkommen 1633 og endelig Snorra-Edda, som Nesen forste Gang udgav 1661—1673, vakte en fuldstcendig Urolighed i Lej ren og gjorde Historikerne aldeles ore, thi nye, hidtil ukjendte Oplysninger om nordisk Mythologi og Oldhistorie aabnede sig; man greb i sin lorighed altsammen, sandt og falskt, gammelt og nyt, egte og uegte uden Forskjel; man betrag tede de virkelige Sagn og Samlernes egne selvgjorte Hyvo theser med samme Wrbodighed, som eensartede og jevnsides39 gjeldende utvivlsomme Oplysninger; Sverige og Danmark kappedes om at tilegne sig dem, men at give Slip paa en Tsddel, dertil kunde man ikke overtale sig, og dette faldt itte engang nogen ind. Saaledes opgjordes da, fra Torfcrus og indtil Suhm, ethnographiste Systemrr, mere og mindre, ja man kunde ncesten sige mere og mere, «eventyrlige, efter som man mere og mere tilsidesatte de celdre Skribenters Udsagn, og mere og mere udelukkende holdt sig til tzjnglin gasaga og Edda-Indledningen. Sund Menneskeforstand bragte vistnok enkelte Stemmer til at have en svag Protest, men deels voldte den da herskende Uvidenhed om Sprog forholdene og den ukritiske Maade, hvorpaa Historien be handledes, at ogsaa de fleste as Protestanterne gjorde sig skyldige i andre, ikke ringere, Vildfarelser; deels nsjedes Enkelte med at beholde deres Mening for sig selv. Saa ledes gjor dog Bjsrner, i sit ellers saa besynderlige Verk «Inledning till de yfwerborna Guters gamla hafder, sar deles gotiska språkets forman och sagornas kannedom" Stockholm 1738, opmcrksom paa, at om end den i Fortalen til Edda og i Wglingasaga omtalte senere Odin siges at have bragt Tungemaalet med sig til Norden og underkastet sig dets Niger, saa var dog det Antal Folk, han bragte med sig, for übetydeligt til at kunne have be virket nogen Sprogforaiidring eller indftrt nogen ny Na tionalitet, og antager han derfor at hine Ord om Tunge maalet alene sigter til den af ham indsorte sceregne Velta lenhed og Skaldekunst m. m. Derimod beviser han as de celdre Forfatteres Udsagn, at Norden allerede lcrnge for denne saakaldte Odins Ankomst var beboet af germaniske40 Folk; han siger

udtrytteligt (S. 16, „att intet ringaste wittnesbord finnes dartill, at tystt folk i gamla tider flyttat till Norden och den samma befolkat; fast haldre ar det af Cerealis oration hosTacitum klart, att alt tystt folk kommit fran Norden str begar och lusta till at ombyta bostallen, flyttande dadan ifran sina obygder och moratser"; fremde les (S. 52): „jag har nu formodeliga kort og ty deliga wisat, att wara forstå nordista attfader kommit fran Kwinnland och saledes fran oster, men ej soder eller Tysk land". Men da Bjvrner mrd al sin sunde Sands dog er altfor meget indvawct i Nudbekianisme, til at man vel vil agte stort paa, hvad han siger, vil jeg ogsaa minde om hvad den for sin Tid, ja man kan sige forud for sin Tid fornuftige Kritiker Arne Magnusssn ytrede i sit, fsrst for saa Aar siden (i Nordist Tidsskr. for Oldk. 111 B. S. 110 fgg.) trykte lille Skrift om de nordiske Folks Oprin delse. Han regner Finner som Nordens celdste Veboere, menrr at den store Stammes Hovedfolk deelte sig i to Ho veddrle, Tydstere og Nordboer, af hvilke de fsrste befolkede Tydstland og Jylland, de sidste derimod Norden, fsrst Sverige, siden Skaane og Norge, og fra Skaane udbredte sig over de danske Oer, altsaa i Hovedretningen fra Nord mod Syd. Hvad der meldes om Odins Indvandring, siger han, er deels falskt, deels konfust, alt uvist. Og til disse Nesultater kommer han, uagtet han forsvrigt, iscrr, som det synes, af sproglige Grunde, der nuomstunder ej have saa meget at vetyde, ikke tillcegger de crldre Forfatte res Udsagn om Germanernes Vandring fra Skandja eller Skandinavia synderlig Vegt.41 Men trods disse og maaske andre afvigende Meninger, som i Tidens Lsb have vceret ftemsatte, blev dog Lcercn om Aasafolkets historiske Tilvcerelse, dets Vandring fm Asien under Odin, og Nordens Befolkning fra Aasgaard under Odins Auspicier staaende. Den kom ind i Lcc rebsgerne, indstarprdrs paa Skolerne, leoede sig ind i Be vidstheden. Gndog den skarpsindige Lagerbring fortcrller i det Brede om Odin og Fornjot som om Konger, hvis hi storiste Tilvcrrelse er hcrvet over enhver Tvivl. Hvori bestaar nu den saakaldte nyere norske historiske Skoles Scrregenheder? Deri, at den har vovet at frigjsre sig fra den celdre, som jeg i Hast kan kalde den suhmste Skoles Lcrre. Den har vovet at forkaste en Theori, som ene og alene var bygget paa de islandske Lcrrdes Kombi nationrr i en Uvidenhedens Tidsalder, og er derimod gaaen tilbage til Kilderne selv, til de celdere Forfatteres Udsagn. Besynderligt nok, har man bestyldt os for at have gjort dristige Kombinationer, blot fordi vore Kombi nationcr afvige fra de suhmste. Men de Kombinationer, der fortjene at kaldes dristige, ere netop de suhmste, medens det charakterististe ved vore tvertimod er, at de med Eng stelig Nsjagtighed flutte sig til de paalidelige Kilder, og as vise alt, hvad der ej kan ansees som virkelige Kilde-Udsagn. Hvad kan vm-c dristigere end denne suhmste Fremgangs maade! En islandsk Forfatter i det 12te eller 13de Aar hundrede salder paa at Mede Wsernes Navn af Asien, at gjore Thor eller Ake-Thor til den samme som Hektor, Guden Odin til Tyrkernes Konge og hans Kone Frigg til den Dronning, ester hvilken Phrygien er opkaldt. Paa42 dette Vidnesbyrd og intet andet grundes en Lccre om de tre Odiner, Nordens Bebyggelse af vore Forfcedre bestri ves som stedfunden fra Syden af tvertimod crldre Forfat teres eenstemmige Udsagn; Aasareligionen, fcelles for hele den germaniske Verden, indstrcenkes til Norden, lotnerne forvandles fra Naturguddomme, paa hvilke der troedes og for hvilke man frygtede ikke mindre ved Nhinen og Temsen end ved Glommen og Gotaelvrn, til finske Ur-Beboere af Norden; de dristigste Volter slaaes med Ord og Navne; Navnet ‚Mser" (anges) gjores til det samme som Ma ter", „Istner" (iwn6B) til „loter", „Goter" til „Gauter" eller „Goter"; kortsagt, historisk Hjemmel, Grammatik, ja man kan sige sund Fornuft scettes tilside for en eneste Gnd lings-Ide. Det er denne Dristighed eller rettere Dumdri stighed, hvorpaa vi, der siges at tilhsre den nyere norsse historiske Skole, ej have vovet at indlade os. Vi have til egnet os ftameget af den germaniske Sprogvidenstab, at vi haoe lcrrt at fare varligt med Ordene, og ikke befatte os med crventyrlige etymologiske Volter. Vi sige f. Gr. at da »88 kommer af anß, og altfta kun har en tilfceldig Lighed med Ksien", kan det heller ikke have det mindste med Asien at bestille; vi mene, at ‚Munn" eller „itan" aldrig har staaet og aldrig kan staa i nogen Sammenhcrng med „Io- Nåar Snorre siger, at Mserne ikke vare Guder, men kun et Folk, og Odin deres Herre, medens derimod den crldgamle Edda og andre Oldstrifter erklcrre Mserne og Odin for Guder, hdad der og bekrcrftes af de gamle gotiske og angllsaxiste Forfattere, saa svare vi hertil, at vi have al Respekt for Snorres Autoritet i hans Veretninger43 om Sigurd lorsalafare og Magnus Erlingsssn, men at den er N, nåar der handles om ethnographiste Forholde et Par Aartusender for hans Levetid, og endnu allermest, nåar hans Udftgn strider mod de virkelige Autoriteter. Overhoved, vil man bestylde os for nogen almindellg Feil, da maatte denne snarere vcere Hyperkritik og altfor stor Mngstelighed i at antage forefundne Satser, end Lettroen hed og Dumstridighed i at kombinere. Men Sagen

er den, at man saa ganske har tabt de egenlige Forhold af Sigte, at de suhmske Hypotheser ansees for det Visse og Staaendr; vore Afvigelser som ugrundede Neologismer. Forfatteren i „Sv. Tidn." bruger det Udtryk, at vi „have indhyllet den norske Oldhistorie i en Taage". Af hvad jeg nu har oplyst, vil man lettelig kunne stjonne, at det, nåar der skal vcrre Tale om en saadan Taage, egentlig er Hi storikerne af den suhmske Skole, som have indhyllet hele Nordens Oldhistorie i en Taage, hvor man neppe kan finde ud eller ind, men at vi tun efter Evne have strwbet at ad sprede saameget som muligt af denne Taage, der desvwrre altfor lcenge har hvilet over vor Oldhistorie og affodt mange andre Vildfarelser. Jeg skylder dog at gjore opmerksom paa, at ogfta Rast, om han end ikke ganske kunde losrive sig fra den engang fasthamrede Idee om den saakaldte odmste Indvand ring, dog med Vestemthed erklcrrede sig for den Mening, at idetmindste den nordostlige (det vil sige den nordiske) Deel af den store gothiske (saaledes betegner han den ger maniste) Stamme er fortrcrngt mod Norden over Bster som ind i Skandinavien (om det gl. nordiske Sprogs Op rindelse, S. 458).44 Men forlade vi nu saaledes ganske den suhmske, paa Lettroenhed og Mangel af tilwrlig Sagkundstab grundede Hypothese om det odinste Tog og Indvandringen ssnden fra, bliver det altsaa tun de celdre middelalderske og grcrst romerske Kildeskrifters Udsagn, hvortil vi have at ststte os. Og nåar nu, hvad jeg i min Historie udfsrligt har sogt at vise, og hvad jeg derfor ikte her behover at gjentage, de Data, man for de celdste Tider kan indhente om de indo europceiske Hovedstammers Territorialforhold, ej levne den germaniste Stamme i sin Heelhed stort anden Plads, end Stroget mellem den indre Deel af Hsterssen og Volga- Egnene, medens derimod sildigere Vidnesbprd ere enige om at ncrvne Skandja eller Skandinavia som det Sted, hvor fra alle eller de fleste tydske Nationer kom til Tydstland: saa er jeg vistnok berettiget til at opstille som den rimeligste Formodning, at hele den germaniste Stamme fsrst er kom men over Osterssen til den nordiske Halvs, og derfrå har udvredt sig videre, deels over de danske Oer og Jylland, deels direkte fra Skaane til Pommeren over Nordtydstland og derpaa over Sydtyostland, i den hojst sandsynlige Or den! fsrst de egentlige Tydskere eller Sydgermanerne, der paa Mellcmgermanerne eller Goterne, og endelig Nordger manerne eller de nordiske Folk. der ere forblevne i Norden, uden at lcenger frem mod Syden end til de nuv<r rende danste Lande. Det ligger imidlertid i Sagens Na tur, at hver af de enkelte Hovedafdelinger deelte sig i for skjellige Grene, der igjm vandrede ind deels til forskjellige Tider, deels ad forskjellige Veje. Jeg har saaledes anta get, at Sviarne fornemmelig kom ind over Aalandshavet til45 Upland, der umiskjendeligt er det Centralpunkt, hvorfra de udbredte sig, baade mod Nord, Vest og Syd; men da vi nu ligesaa umiskjendeligt finde. at de egentlige Nordmcends fsrste Hovedscede, hvorfra de senere udbrede sig videre, var i den nordlige Deel as Landet, nemlig Haalogaland og Thrsndelagen, er det naturligst og rimeligst at antage, at vore Forfwdre have tåget en nordligere Vej, enten gjennem Lapmarkerne eller langs det nuvcerende Finmarkens Kyster. Den sydligste Deel af Norge, eller Viken, har jeg derimod af Grunde, for hvilke der ligeledes i min Historie er gjort nsjagtigt Regnstab, og hvis Vegt man neppe vil kunne un derkjende, antaget befolket fra Sydssten, af den samme Ho vedafdeling, der siden forekommer iHiftorien under det be kjendte Navn Gauter eller Goter. Det er disse af mig, og tildeels ogsaa af Prof. Keyser, i hans ncevnte Afhandling, fremsatte Meninger, som For fatteren i „Svenska Tidningen" fornemmelig tåger os saa ilde op, fordi, som han siger, den egentlige „Andemening" med mine Forskninger i denne Vej er „Nordmcendenes Emancipation fra alt Fallesskab med det svenske Folk". Hvorfra han nu egentlig har faaet denne besynderlige Tro eller Mistanke, kan jeg naturligviis ikke indlude mig paa at gjette, men at den virkelig har bragt ham i en noget oprsrt Stemning, er kjendeligt, saavel af de Talemaader, han her anvender, som af de forunderlige Satser. han frem sirtter. Saaledes siger han om den nysncrvnte Vandring af Nordmcrndene norden om Botnhaveti „For att betaga denna lojliga och mnkliga fard, hwilken hans stackars lands man i urtiden, naturligtwis for att undwika all be46 roring med de forhatliga swenflarne, maste foretaga, nagot af dess orimlighet, som ikke tunnat undfalla en for fattare, hvilken sa malande omtaler de forfarliga „urskogar", som i Skandinaviens forntid stola hindrat forbindelsen mel lan Swear och Norrman, antagrr han, utan allt stod af historien och i strid med alla tverkligt kritista kombinationer af forntidens underrattelser och sjelfwa sannolikheten, „de nordostligaste flatterna wid Wolga och Ural" sasom den germaniffa stammens hemwist i urtiden". leg har her ud merket de Ord, hvorved Forfatteren uden Videre tillader sig at understyde mine Granstningrr et odisst Motiv, og tillcegge mig hadefulde Fslelser mod Broderfolket, Ord, hvilke jeg var fuldkommen berettiget til at tåge forncrrme ligt op, hvis de overhoved vare saa mrget vcrrd, og ikke

snarere fortjente at msdes med Smiil. Om den af mig ytrede Mening, at Haalogaland var det af vore Forfare allerfsrst besatte Landstad, siger han, at den stvner ethvert historistt Veviis, og at dette Landfiab lwnge, saavel hos Islcrnderne, som hos Fremmede, stjrlnedes fra Norge i egentlig Forstand". Og endelig siger han, hvad jeg alle rede har omtalt, i Anledning af den af mig fremsatte Me ning om Hovrdretningen, ad hvilken vore Forfcedre kom til Norden, nemlig Menfra, uden Videre „at Forholdet er aldeles modsat". leg skulde have stor Lyst til at erfare, hvilke „virkeligt kritiske Kombinationer af Fortidens Ester retninger og selve Sandsynligheden" Forfatteren sigter til, hvor han med en saadan Heftighed underkjender min Mening, som værende i Strid med dem. Thi sandt at sige kjender jeg ikke stort andre for Prof. Keysers Afhandling fremsatte47 «Kombinationer af Fortidens Esterretninger og selve Sand- synligheden (?)" i dette Stykke, end de suhmste eller de fra de suhmste mere eller mindre middelbart nedstammende Hy potheser. Nu er jo Tilfcrldet netop med disse, hvad jeg i det Foregaaende tilstrcrkkeligt har viist, at Bencevnelsen „vir« keligt kritiske Kombinationer af Fortidens Esterretninger og selde Sandsynligheden", anvendt om dem, egentlig er en „luouß a non lueenso", og at den rette Bencevnelse vilde vcrre .Friliste Kombinationer af sildigere Tiders, fm Fortidens Esterretninger afvigende, Systemer med Usand synligheden", medens derimod vore Vestrcebelser netop have gaaet ud paa, atter at anvende sund Kritik, og at kombi nere virkelige Fortids-Efterretninger med Sandsynligheden. Forfatteren kalder den af os antydede Vandring af Nord mcrndene ovenom Votnhavet ..lsjerlig og ynkelig", og Sej ladsen om Nordkap merkvcrrdigrre, end Grackernes til Kol chis. Vi have dog i Egils Saga sikre Esterretninger om Streiftog, der fra Nordland med stsrste Lethed foretoges tversover Lapmarkerne lige til Karelen i det 9de Aarhun drede, og Ottar fra Haalogaland beskriver paa samme Tid nojagtigt, hvorledes Kvcenerne bare deres Vaade fra Trcrst til Trcest i Lapmarkerne, og saaledes herjede over Fjeld et paa Nordmcrndene. ligesom disse igjen paa dem; hvad Fer den til Sos om Finmarken angaar, da var den vel itte vansteligere fra Ost mod Vest, end den senere var fra Vest mod Sst til Bjarmeland, og den var i alle Fald neppe saa crventyrlig som en Sejlads sondenfra langs Norges Vestkyst. Kommer nu hertil, at uvejsomme og ncesten uigjennemtrcrngelige Skove adstilte de mellemste Tele af48 Halvsen fta hinanden, fornemmelig i Stwget mellem Thrsn delagen og Mcelar-Ggnene, saa bliver det klart nok, at just den nordlige Deel, mrd de store Soer og de mindre tcette Skove, og tillige de nordligere Kyster med deres rige Fi sterier, afgave den letteste og rimeligste Indvandringsvej. Dog, det er sandt, Forfatteren synes ikke ret at ville gaa ind paa, hvad jeg ncevner om de uvejsomme Skove. leg maa derfor her kun i al Korthed minde ham om de store „Odestove" ved Svithjod, som Braut-Anund forssgte at oprydde, om Oprydningen as Vermeland ved Olaf Trce telgja, om lemtrlands Oftrpdning ved Ketil Jamte, om de store Odestove ved lemteland paa Olaf den Helliges Tid, og endelig de ftygtelige, ncesten uigjennemtrcrngelige Skove, fom Sverre endnu i det 12te Aarhundrede havde at kcrmpe sig igjennem fta Vermeland nvrdost ester, forst 12 Miles Skov til Wkisherred, derpaa 12 Mile til Mollmq, 15 Mile til larnberaland eller Dalarne, hvor Folket ncesten endnu var vildt, saa 18 Miles Skov til Herdalen, og ende lig 38 Miles Skov til lemteland. Slige Skove, der nce sten vare ufremkommelige endog for Sverres lille, haardfsre Skare i det 11te Achundrede, maatte nok endnu mere hin dre hvad man kunde kalde den ethnographiste (ikke den dip lomatiske eller politiske) Samkvem mellem Throndelagen og Svithjod. Dersom ikke saadanne Skove, der havde staaet uopryddede siden Landet endnu var übeboet, maa kaldes Ur stove, veed jeg rj, hvad der fortjener dette Navn; og disse Ur stoves „Forfa-rdelighed" har, som man ster, ikke allerforst jeg, men Sverressagas Forfatter lcenge for mig „malende" bestrevet. Det maa altsaa vccre den besynderlige Stemning,49 hvori min Modstander ved Nedskrivningen af sin Opsats befandt sig, som har bragt ham til at glemme hine Oplys ninger om Grcendseffovens Udstrcrkning og Uvejsomhed i gamle Dage. Det maa vcere den samme Stemning, som har forfort ham til at lwancere den merkelige Sats, at „Haalogaland saavel hos Islcenderne som hos Fremmede lcenge stiltes fra Norge i egentlig Forstand". Thi allerede Ottar, der levede paa Harald Haarfagrcs Tid, og selv var Haalogalccnding, kalder sin Hjemstaon Haalogaland, et Skir (d. e. Shire eller Fylke) af Nordmannaland (hans el ler Alfreds Vencevnelse paa Norge), det samme Land, i hvis sydlige Deel Skiringssal er beliggende; han siger, at Kvcrnerne herjede paa Nordmcrndene (altsaa i ncervcr rende Tilfcelde Helgelcrndingerne) over Fjeldet, og kalder sig selv en Nordmand. Og af «Islcenderne" er der in gen mig bekjendt Farfatter, som stjelner mellem Haaloga land og Norge i egentlig Forstand, tvertimod ncevnes Haa logaland stedse som en integrerende Deel af Norge, og det salder ikke engang

nogen celdre Forfatter ind at betragte det anderledes. Man begriber let, at det er vansteligt nok at have med en Modstander at gjore, der paa den Maade, jeg nu har viist, egenmcegtigt brnegter, ignorerer eller forandrer Kildesttibenterncs rene og klare Ord. Man begriber da ogsaa lettelig baade hcraf og af det forhen udviklede, hvad Vegt der bsr l<rgges paa hans apodiktiste Udsagn, at Ind vandringsforholdet er aldeles modsat det af mig angione, saavelsom hvad Sandsynlighed, der er for den af ham som plausibel fremsatte Mening, „at de throndhjeinste Fylkers50 forste Indbyggere og de egenllige Svenster stod i nwrmestc Slcrgtstabsforbindelse mrd hinanden". SlEgtstabsforbin delsen mellem dem, som nirllem alle Nordboer indbyrdes kan det naturligviis ej falde nogen ind at benegte, men alene, at der mellem de celdste Sviar og de crldste Thronder skulde finde et scrreget Sl ikke udtale Ordet mangler den nød vendige Sagkundstab. Det er nemlig tydeligt, at hans Studier hidtil have fsrt ham i en altfor eensidigt nordisk Retning, saa at det ikke paa langt ncrr er ham ret klart, i hvilket Forhold de ovrige germaniste Nationers Sprog og Folketraditioner stode til de nordiske. Han taler vistnok51 paa et Sted eller maaske et Par Steder om den „hele ger maniske Stamme", men i Virkeligheden betragter han dog den ikkenordiste Afdcling af denne Stamme som den nordi ske ncesten uvedkommende, eller idetmindste langt mindre ved kommende, langt fjernrre, end det i sig selv er Tilfcrldet- Og derved er han igjen kommen til at betragte den Ad stillelse, som vi antage at der i crldre Tider, og iscer un der Indvandringen fandt Sted mellem Sviar og Nord mcend saavelsom mellem dem og de andre nordiske Hovrd folk, for langt betydeligere, end den nogensinde har vceret, og det nogensinde kunde falde os ind at fremstille den. Dette ftemgaar as flere Utringer. Saaledes siger han om de crldre Myther: „det ligger i oppen dag for hwar ock en, som tagit kannedom om de lemningar af Skandinaviens gamla mythologi, hwilke bibehallit sig i folksagner, plagse der, sprak och sjelfwa ortnamnrn, att de myther, Islan darne samlade og behandlade, for sa widt de icke woro af anglosaxifit urspnmg, eller, sasom en stor delafpoe tista Eddan, lanade fran den stora tysta sagokretsen, utgjorde en gemensam uraldrig tillhorighet for standinavista folken. Tetta nekar hr. Munch pa de aldraytligaste skal". Disse «aldraytligaste skal" ere, at jeg sinder en vcesentlig Forstjellighed i Saxo's Fremstilling. deels af Valders- Mythen, deels af larmunreks-Sagnet, fra Gddaernes, eller den norsk-islandske; og at jeg derpaa grunder den Slut ning, at hverken Gddaernes Kvad og Sagn elln- nogen derpaa grundet Fortolling fremstiller den oli>danste Mvtho logi. Han mener, at om jeg havde „haft tilfalle att tåga mer an flyktig kannedom om den gamle Saro", vilde det52 ikke kunne have undgaaet mig, at denne Forfatter i sine fsrste 9 Boger har bchandlet Skandinaviens mythologiste og historiske Traditioner med den storste Vilkaarlighed for at kunne passe dem ind i sit Fcrdrelands Kongetal og Hi storie. Han fortceller os derncrst vidt og bredt om den kosmogoniske Betydning as Valdersmythen, hvilken, „en as de stonaste i hele nordista mythologien, har sin motswarig het i Grekernas"; han erklærer det for .Mt att bestamma dess ursprungliga form", og slutter derfor, at Saros Af vigelfer „icke kunna wara ursprungliga"; hvad larmunrek sagnet angaar, da horer det til en Sagnkrcds, fcelles for Norden og Tydstland. „och det ar fuTkomligt likgiltigt, om Saxo begagnade den islandsta framstallningcn, hwilken icke kunde wara denne forfattare obekant, som wid Absalons Hof dagligen umgicks med en i islandsta hafderna och traditio nerna fardeles belvandrad Islandare, Arnold, >eller lanade Tystarnes, som, enligt hans uppgift, war allmant kand". leg har anfsrt Forfatterens Ord, for i Forbigaaende at give Lceseren et tydeligt Vegreb om Beskaffenheden af de Naisonnenients, hvormed Tilhcengere af den gamle Skole uden synderlig Vrtcrnkning opvarte, og ved hvilke Halmstråa de hcrnge sig, for at vcrrge om enkelte Mlingssatser. Hvad nu f. Ex. denne Arnold angaar, saa er alt, hvad Saxo fortoller om ham, kun dette, „at Absalon havde ham i sin Tjeneste omkring Aar 1167, at han var en klog Mand, som forstod at stue i Fremtiden, og, ikke mindre bekjendt med Oldtiden, var en flink Historiefortcrller". Men det staar ingensteds strevet, at Saxo „dagligen omgittes ham", eller denyttede ham som Kilde; det er endog hsjst53 usandsynligt, at Saxo, der tilegnede sit Verk til Erkebiskop Andreas Sunessn, altjaa siuttede det ester 1201. hvis Fader og Bedstefader, som han selv siger, kwmpede under Valdemar den Iste, og hvis Ophold hos Absalon derfor maa have sundet Sted i dennes senere Dage, skulde vcrret kommen i Bero relst med Arnold, der, ojensynlig en Mand i sine modnere Aar paa den Tid, han omtales, rimeligvis endog har for ladt Absalons Tjeneste og er dragen hjem omkring 1170, en heel Menneskealder fsrend Saxo havde sit Verk fwrdigt. Desuden, hvis Saxo havde fulgt hans og andre Islcendin gers Fortcrllinger saameget, som Flere paastaa, da maatte man dog vel se mere Spor dertil i hans Verk, idet man nemlig maatte finde store Overeensstemmelser

med vore Konge- og Helte-Sagaer; men da flige Overeensstemmelser ikke findes, og da han tvenmod fortoller mangt og meget paa en aldeles forskjellig Maade, ligger jo visselig den Slutning narmest, at han enten ikke har kjendt saa scrrde les mange „islandske" Beretninger, eller, om han har kjendt dem, dog somoftest har foretrukket at folge de indrnlandsse danske Berelninger om samme Materie. Tette gjelder for nemmelig om Balder- og larmunrek-Sagnene, hvor Afvi gelserne fra Eddaernes Fortcelling ere altfor charakterististe til at man med mindste Skin afNimelighrd kan gjette paa nogen egenmcrgtig Forandring, foretagen afSaxo selv. Hvad nu ogsaa Baldersmythen selv angaar, maa man dog ind romme, at hverken dens kosmogoniske Betydning, eller den Omstamdighed, at den er „den stonaste i hela nordista my thologien" afgiver nogrt Beviis for, at Saxo skulde have kjendt den i dens oprindelige Form. „Flygtigheden" af54 Bekjendtstabet med Saro saavrlsom afNcesonnement kommer altsaa dog ncrrmest min übekjendte Hr. Modstander til Last. Men hvad vi nu egentlig skulde omtale, var hans Forestil lingrr om de tydste Sagns Forhold til de nordiske. Han taler om „at en stor Teel af den poetiske Edda er laant fra den store tydste Sagnkreds" og antyder, at andre Sagn, som „Islamderne" behandlede, rre af „angelsarist Oprin delse". Dette viser tydeligt, at han tcrnker sig Afsondrin gen mellem de „tudske" eller „angelsariste" Sagn og de old norste langt storre end den virkelig er. De Sagn, Ed daerne behandle, ere oprindelig hvrrken tydste eller angel saxiste eller oldnorste; eller man kan og sige at de ere op rindelig baade tydste, angelsaxiste og oldnorste, fordi de ere foelles-germaniste. Sagnene stavel om Ansrr eller Wser, som om de celdste Helte vare alle de germaniste Stammers felles Ejendom, og de vedligeholdt sig hos dem alle, indtil Vhristendommen mere eller mindre udslettrde dem, dog in gensteds ganske, og allermindst hos os, hvor de heldigviis, forend de vare glemte, bleve optegnede og saaledes opbeva rede til vore Dage. Gddaerne have saaledes itte behovet at „laane" enten fra Tydstere eller Angelsarer, ligesaa li det som Angelsarerne have „laant" Valund-Sagnene fra Edda, eller Tydsterne Nibelun^e-Sagnene fra Norden. Men ethvert Folk modificerede naturlig»iis i Tidens Lob hvert enkelt S.ign paa forskjellig Maade, og ligesom vi derfor finde indbyrdes Afvigrlser mellem den tydste og den nordiske Fmnstilling af Nibelunge-Sagnene, eller den ang liste og nordiske Nedaktion afValund-Sagnet, saaledes lig ger det i Sagens Natur, at der og maa have vceret Af55 vigelser mellem de svenste, de danske og de norsk-islandste Vearbejdelser af de selvsamme Oldsagn; Afvigelser, vistnok ej saa store, som mellem de tydste paa den rne og de nor diske paa den anden, men dog altid kjendelige nok. Naar jeg saaledes har paastaaet, og fremdeles paastaar, at Ed daernes Sange og Fortcellinger Me kunne kaldes flrlles nordifie i streng Forstand, da indseer man lettelig, at jeg itte dermed sigler til Sagnene, som indeholdes i disse Kvad og Fortlrllinger, i og for sig, men alene til den Bearbejdelse, under hvilken de der fremtrcrde. Jeg benegter ikte, og har aldrig benegtet, at Sagnene i og for sig ere fcrlles-nordiste, da jeg endog erklcrrer dem for flrlles-germaniste, men jeg advarer kun mod at an tage den Form, hvorunder Eddaerne og de derpaa grun dede Skrifter fremstille dem, for aldeles den samme, under hvilken de fremstilledes hos det danske og det svenske Folk i Hedenold; og jeg mener, at man netop i Saros egte danske Sagnfortirllinger har et tydeligt Beviis paa, hvor store dog Afvigelserne vare. Hvis Forfatteren havde tileg net sig en saadan Oversigt over de almeen-germaniske Fol ke- og Sprog-Forhold, som jeg ovenfor har omtalt og er klceret nodvendig, for at kunne have nogen rigtig Dom om disse Målerier, da vilde han itte kunne have misforstaaet mine Ord saaledes som nu; han vilde have indseet, at jeg siet itte har erklcrret Gdda-Sagnene, men alene Edda-Kva dene og Gdda-Fortwllingerne for udeluttende norst-is landske; og han havde itte behovet at give os en Prove paa sin Lcrrdom ved at fortcrlle os nogle forlengst bekjendte Sager om Valdersmplhens Betydning. Men den her paa56 klagcde Mangel i Forfatterens Kundffabskreds eller maa stee Eensidighed i at bedsmme Forholdene staar i umiddel bar Sammenhamg med den af mig ovenfor omtalte Een sidighed hos den suhmske historiske Skole ovcrhoved, der, uden at tåge Hensyn til de Oplysninger, ikke-nordiske Kil der give, alene holde sig til Eddaernes og andre Islandske" Oldstrifters Udsagn, udspinde alle deres Hypotheser af dem, bygge deres hele System paa dem, ja ville neppe engang benytte de danske Bearbejdelser hos Saxo, fordi de aftige fra hine. Det vil nu neppe blive Laseren vansteligt at bedsm me, med hvad Net Forfatteren istemmer en Jeremiade over at jrg „furnekar Sverige och Danmark all -andel i islandsta litteraturen, dess mythologi och traditioner", og „uppdrager ett forhange mellem de bada landerna och deras forntid". Der er dog vel en vesentlig Forskjel mellem Mythologien, Traditionerne og Forliden selv, og den sceregne Fremstil ling deras, som et enkelt Folks Literatur indeholder. Hvorfor, sMrger man. skal det da vcrre en

saadan Forncrrmelse mod Sverige og Danmark, at erklcere, at den „islandste" Literatur ikte umiddelbart vedkommer dem, og hvorfor er Forfatteren itte ligesaa ivrig for at tilegne Sve vige de af Saxo medderlte olddanste Sagn, eller Beowulf sagnene, der endog tildeels spille paa svensk Bund? Dette Sporsmaal besvarer Forfatteren paa sin Viis, idet han siger.- „Denna (den Islandske") litteratur har ett annat, for de 3 skandinaviske landerna gemensamt, ojemforligt storre warde (end det umiddelbart historiske Udbytte). Hela det skandinavisk nordens och dess folks fordna lis ligger des uti57 cn mrd grnuina fargor och osta med mastarhand utkastad malning; den ar ett leftvande epos vftver en forswunnen tid, med alla dess karakteristiska drag. til hwilket kanske endast det gamla Grrkland i sina homeriffa sangrr har M got motstycke. Ifran denne synpunkt innefattar islandsta litteraturen en stur sanning, uch det ar ej undrrligt, att de nordista folken, alltifran det denna litteraturs rika flatter, forut nastan bortgomda pa Island, blefwo bekanta, med karlek och werklig omhet, ungrfarligen som den, med hwilka man aterser sin lyckliga barndoms hemwist och aterkallar dess minnen, pa dessa taflor fastat sina blickar". Sagen er dog nu netop den, at hverken Forfatterrn, eller nogen anden as alle dem, der have ssgt at vindieere Sverige og Danmark hiin Literatur ved Siden af Norge og Island, i mindste Maade have beviist, at „hela det flandinavifla nordens och dessa folks fordna lis ligger der uti en mrd genuina fargor o. s. v. utkastad malning". Det er endnu det store est c>6monßtr3n6um", for Svensken og Dansken, at de ilke tåge Feil, når de ved at betragte den „islandste" Literaturs Skatte tro at „aterse sin lyckliga barndoms hemwist" og „aterkalla dess minnen". Her nyt ter det ej at fremscetle Satser udrn Beviser. Det nytter ej, som Forfatteren gjsr. at begynde sin Opsats med de Ord.' „Wid forstå gryningen af Nordens historia woro de tre standinaviska nationerna fmenade till ett enda folk, med samma sprak och en gemensam nationalitet, utan annan olikhet, an de modificationrr, som foranleddrs af lo kala eller politiska forhallanden inom sarskilda foreningar (fylker och harader) i hwilka detta folk wid Nordens kolo-58 niserande ordnades". Thi det er denne Venhed, denne „Ge mensamhet" i Nationalitet, som fsrst stal devises. For fatteren har idetmindste itte beviist den. Han anfsrer et af de bekjendte Steder i den gamle islandske Lovbog „Graa gaas", hvor der tales om «Danske eller Svenske eller Nord- MEnd, as de tre Kongeriger, hvor vor (d. e. den paa Is land brugelige) Tunge er"; og Heras vil han udlede, at Islcrnderne „ansago de tre skandinavista nationerna sasom et enda stainfolk och sig sjelfwa sasom en del deraf". Det hsjeste, han deraf kan udlede, er at Islcrnderne ansaa de tre standinaviskeNationer som nedstammende fra et eneste Stammefolk. Men at de endnu tilsammen skulde udgjsre „eet Stammefolk", er ingensteds antydet. Om Vencrvnelsen „danst Tunge" kommer jeg nedenfor til at tale; her vil jeg blot ncevne, at Forfatteren siet ikte har indladt sig paa at forklare, hvoraf det kommer, at Nordmoendene ifolge den selvsamme „Graagaas" havde scrregne Rettigheder paa Is land, og Islcrndingcrne i Norge; og at han ej omtaler at Islcendingerne stlv, i deres egne Sagaer, lade deres Landsmcend paa Udenlandsrejser udenfor Norge kaldes „Nord mcrnd". men aldrig „Sviar" eller „Daner". Han anfsrer, at de islandske Skålde „sang sine med Arckaismer og Hen tydninger til den gamle Mythologi opsyldte Sange ved nordiste Hof, uden at nogen scrrstilt Udtolkning brhovedes". Men han anfsrer itte, at de samme islandske Skålde sang de samme med Archaismer og Hentydninger til den gamle Mythologi opsyldte Sange ogsaa ved de angelsaxifie Hosi uden at der heller her er Tale om nogen serskilt Udtyd ning, uagtet dog „Graagaas" siger, at engelske Mcrnd" rj59 forstode det paa Island brugelige Sprog"; hvoraf det na turligviis folger, at denne Undladen af Tale om scrrskilt Udtydning ikke kan ansees som det ringeste Beviis for den Eenhed, Forfatteren forudscetter. Man vil overhoved allerede af hvad jeg har eiteret see, at Forfatteren, ligesom saa mange andre as dem, der ere enige med ham, mere har ladet sig lede af dunkle Fo lelser og blotte Forudscrtninger, end de have anstillet nogen selvstcrndig kritisk Underftgelse; de have behaget sig i et Slags halvpoetist largon om „den werld fran en adel folkstams ungdomstid, islandsta hafderna med sin rika kom mentarius i standinaviska folkens traditioner, tankesatt och plagseder ovftnat"; om den „med genuina fargor och ofta med mastarhand utkastade malning af hela det standinaviska nordens och dess folks fordna lif", og andet deslige, indtil de have troet derpaa som en übestridelig Sandhed; de have formelig sat deres Forflrngelighed i at erklcere alt, hvad „islandsta hafderna" indrholde af Skildringer af Folkeliv, Skikke og Scrdrr, saavelsom Sproget selv, for ligemeget vedkommende enhver af de tre nordiske Hovednationer; og de have derfor ogsaa sundet deres Forftrngelighed saaret, og natmligviis tåget det meget ilde op, når jeg eller no gen anden har vovet at fremscette Indvendinger derimod, og at advare mod de falske Slutninger, hvortil man ved at folge denne Synsmaade maatte

komme. Hvor besynderligt! Istedetfor at vide os Tak, fordi vi have sogt at advare dem mod de blinde Skcrr, hvorpaa de ellers vilde strande, og hvorpaa saamange have strandet, blive de os gram i Hu, og underlegge endog, som ncrrvss-60 rende Forfatter, vore Handlinger heelt eller halvt politiste Motiver, idet de soge at gjore os forhadte, som dem, der af et Slags Uvillie mod det svenske Broderfolk strcrbe at godtgjore vor Nations „emancipation frau all gemenskap" med dette. I sig selv ere nu vel disse Insinuationer saa miserable, at jrg ej behover at dvcrle ved dem, for at be vise deres Ugrundethed. Men jeg maa dog opholde mig lidt ved dem, fordi de i anden Henseende ere instruktive. De bevise nemlig tydeligt, hvad vi jo vistnok have kunnet stjonne, at vore Modstandere lcrgge en politisk Ve tydning i hele dette Sftorgsmaal, og derfor heller itte kunne faa andet i deres Hoved, end at vi gjore det samme. For fatteren siger ligefrem, at de, som have - hort min Hypo these omtale, sandsynligviis ikke have forestillet sig „Syft ningen och betydelsen as denne forstagsmening, eller de kon seqvenser, hwartill den jamma, om den i sig sjels egde na gon grund, skulle leda". Han tåger det som givet, at vore Meninger have en bestemt „Syftning och Vetydelse", hvil ken han siden nmmere betegncr som ovenfor anfort; han ommer sig ved at erkjende vore Meningers Veretligrlse, af Frygt for „de Konseqvenser, hvortil de skulde lede". Med andre Ord, han antager det som givet, at der ved vidt loflige, aarlange historiske Undersogelser, soin disse, opstilles et bestemt politisk Endemaal, hvortil man couts qui stal arbejde sig frem, og til hvis Opnaaelse alle mulige Omstcrndigheder skulle lempes. Han har herved givet os et ypperligt Indblik i den Maade, hvorpaa han og Kolle ger betragte Historien, og hvad Vcerd de tillcegge den. Gn Mening Mr Hppothese skal altsaa ikke anerkjendes som rig61 tig, nåar de Konseqvenser, hvortil den antages at ville lede, maastee kunde saare Anerkjenderens politiske eller nationale Forfcengelighed; og nåar det opdages, at samme Mening tilfcrldigviis kunde lede til disse Konseqvenser, stal man uden Videre understyde Meningssremscrtteren den Henfigt, at fremscette Meningen ej for den historiske Sandheds, men tun for Konseqvensernes Skyld. Det er at nedvcrrdige Historien, og gjore den til Politikens og Nationalforfcrnge lighedens Slave. Men jeg veed nok, at dette desvcerre er almindeligt, saa almindeligt, at Mange endog forudscrtte det soin givet ved enhver historisk Undersogrlse, og ikke engang tcrnke sig Muligheden af at man alene paa simpleste Maade har sogt Sandheden, uden at se til Hoire eller Venstre es ter Konseqvenser, men overladende det til disse at gestalte sig, som de kunne falde. Jeg kommer her til at tcrnke paa et Sporgsmaal, man undertiden for Lsjers Skyld frem scrtter i Selstabskredse: hvad et Par Mcend, som under voldsom Storm og Sogang befandt sig ude paa Havet i en Jolle, i dcres Nod grebe til at ose med, da den var ncrr ved at fyldes med Vand. De fleste gjette paa de al lerurimeligste Ting, og det salder kun faa eller Ingen ind at gjette paa det allersimpleste: et Osekar. Saaledes og saa her. Man gjetter paa de urimeligste, ja endog hade fuldeste „Syftemal", som en Modftander ved historiske Un dersogelser har for Sje, uden at tcrnke sig det allersimpleste: at udfinde Sandheden. Eller man er endog kommen saa vidt, at om man end har en Anelse om at Modstanderen kun har sogt ester Sandheden, ja at han endog maastee har sundet den, tror man sig dog berettiget til at lukke sine62 Hjne for den eller bortrcrsonnere den „paa Grund af Kon seqvenserne". Jeg frygter for, at Forf. i „sv. Tidningen" itte er fri for at bekjende sig til denne Anstuelse. Den udtaler sig umiskjendeligt i hans Ord, og den aabenbarer sig og i den Maade, hvorpaa han tilstcrrer Citater for at faa dem til at passe med sine Satser. Enkelte Grempler derpaa har jeg allerede anfsrt; endnu et, mere isjnefaldende end dem alle, kan jeg her ineddrle. Han siger! „drt anforda citatet ur Sarmalabalken 3 i aldste Westgotalag (Schlyter S. 17) adagalagger jemt motsatsen af hvad hr. Munch asyftat; detta lagrum staller Danskar och Norrman, men icke nagra andra, i afseende pa ratt till boter i saramal, i alldeles samma kategori, som innanrikes (swensk) man och inlandsk man (gotisk), ett onekligt intyg, att den gamla la gen ertande den gemrnftmma nationaliteten hos de nordiska folken". Men han ncrvner itte at jeg paa samme Side har henviist til samme Vestgotalags Manddrabsbalk § 15 (Schlyter S. 13), hvor der i tydelige Ord forestrives, at for Drab af svensk eller smaalandsk, indenrigsk Mand, itte vestgstisk, bodes 8 Ertoger og 13 Mk., men for Drab paa danst eller norst Mand 9 Mark, saa at man altsaa Heras ster, at Loden med Hensyn til Bsder for Drab, der er en langt» vigtigere Sag end Saar, stillede Danske og Nordmcrnd i forstjellig Kategori i Forhold til Indenrigs mcrnd, et „onekligt intyg", at den gamle Lov ilke „erkande den gemensamma nationaliteten hos de nordista folken". Med denne Maade at citere paa staar Forfatterens hele Ncrsonnement i fuldkommen Samklang. Tilsnigelser og lose Adsertioner trcrde i Argumentationers Sted. Den63 „gemensamme Nationalitet" poneres, efter lMd vi allerede

have seet, som et utvivlsomt Faktum. Sproget var, siger han, lige til det 1 lte Aarhundrede fcelles for hele Norden. Norges uafbrudte Forbindelse mrd Island, „hvor den ka tholste Kirke dagthingede med Hedendommen og den gamle Dannelse", og Oldsproget bibeholdt sig normalt og som ncrsten udelukkende Skriftsprog, havde en ligesaa naturlig, som afgjorende Indflydelse paa det norske Sprog. Inden Christendommen havde kunnet befcrste sin Magt i Norden, indtraf Nordmcrndenes Udvandring til Island, hvorhen de medbragte Skandinaviens Sprog. urgamle Stammeminder, mythiste og historiske Traditioner, Indretninger og hele sin Nationalitet. Egne Forhold paa den as Naturen stifmo derligt udstyrede O, og den Kjcrrlighed, „et cedelt Folk aldrig ophorer at bcrre til sit Fcedreland, rettede deres Erindring paa Skandinavien og fortrinsviis paa Moder landet Norge". Under de lange Vinteraftener, ved Arbei det i Hjemmet, og i de offentlige Folkeforsamlinga ud gjorde, ved Siden af Oens egne Vegivenheder, Skandina viens et uudtsmmeligt Emne for Sange og FortMinger. Efter nogle Aarhundreder begyndte man at optegne disse, nye opstode, og Island fik en egen Nationalliteratur, i hvilke, hvad Redaktionen angaar, de nordiste Lande og selve Norge have saa lidet nogen egentlig Deel, at om ikke den islandffe Literatur gjennem egne Forhold og en heldig Til skikkelse var bleven fremkaldt, skulde det skandinaviske Nor den i denne Stund sandsynligviis vide ligesaa lidet om Stam mens (eldgamle mythiste Minder, som om dens Skjebner for Ehristendommens Indforelse. Den islandske Skaldekunst64 blev en Mode; inden Hen dannedes en poetisk og historisk Skole; den hos hele den germaniste Stamme som Folke stik svede Sang gik her over til at blive en Kunst o. s. v. Det var naturligt, at Moderlandet, med hvilket Kolonien under sin Blomstringstid stod i det ncrrmeste Fcellesstab og tilsidst forenedes, fremfor det svrige Skandinavien blev Formaalet for denne Literatur; „dette skete ej sjelden med saa stor Eensidighed, at alle gamle Stammeminder tilsidst henftrtes til Norge, dets Konger og bersmte Slcegter, stun dom med aabenbar Vold paa historist Sandhed og Nime lighed". Man betragte nu nogct ncermere dette Ncesonnement. „Sprogrt var felles indtil det 11te Aarhundrede". Nu vel, det var det maaske; jeg skal tale derom lcrnger nede. Men var derfor Nationaliteten og de historiske Minder fcelles? „Den katholske Kirke dagthingede paa Island med Hedendommen". Gjorde den ikke ligesaa i 'Norge og andensteds? „Oldfproget holdt sig paa Island normalt": det er atter et af de Punkter, som egentlig ssulde devises, og hvorom vi nedenfor kumme til at tale. „Nordmcrn dene medbragte til Island Skandinaviens Sprog, urgamle Stammeminder, mythiske og historiske Traditioner, Indret ninger og hele sin Nationalitet". Ja vistnok, de med bragte sit eget Sprog, der til den Tid paa en vis Maade kunde kaldes Skandinaviens, og de medbragte naturligviis sin egen Nationalitrt; men hvor staar det skrevet, at de derfor ogsaa medbragte hele Skandinaviens „urgamle Stam meminder, mythiske og historiske Traditioner og Indretnin ger"? De medbragte Norges urgamle Stammeminder, my65 thiste og historiske Traditioner og tildeels -dets Indretnin ger; men hvoraf veed man, at Norges urgamle Stamme minder o> s. v. tillige ere hele Skandinaviens? Gr man saa aldeles vis paa, at de urgamle Stammeminder i Sve rige og Danmark gestaltede sig ganske paa samme Maade, som i Norge, at man uden videre kan kalde de norste Stam meminder svenske og danske? Da veed vi jo dog, at uagtet Tydskerne oprindeligt havde „Stammeminder" fcelles med os, saa gestaltede de sig dog i Tydskland meget forskjelligt fra den Form, de antoge hos os, og er det da ikke natur ligst og rimeligst at antage en lignende, om end ringere, Forstjellighed ogsaa blandt Sviar og Daner, iscer da de crldste danske Optegnelser, vi have, antyde det? „Skan dinaviens Begivenheder afgave Islcendingerne et uudwm meligt Stof til Fortcellinger ved Siden af Oens egne". Hvoraf veed man nu dette? De historiske Sagaer, der endnu haves ved Siden as de islandske, angaa alle Norge eller dets Skattande, med Undtagelse as lomsviklngasaga, der dog aabenbart kun er bleven til for lomsvikingestagets Skyld, og Knytlingasaga, der er en senere redigeret Saga, og neppe nogensinde har vcrret Gjenstand for hine Vinter aftensfortcellinger. „Den islandske Literatur stal alene have vedligeholdt Nordens mythiste Minder." Og dog se vi Kong Sverre citere Vers af Gddadigtene som en for hans Omgivelser bekjendt Sag; i den her i Norge strevne „Fagr stinna" forekomme en Mcengde Kvad med mythologiste Hen tydninger; Haakon Haakonsssn alluderer til den gamle Mythologi: denne har altsaa, som man ster, vcrret ligesaa bekjendt og courant i Norge, som paa Island, og hvo veed66 hvad Optegnelser man derom i Norge tan have haft, siden sta mange norske Haandstrifter ere sdelagte? „Den is landske Skaldekunst blev en Mode, og inden Sen dannedes en poetisk og historisk Skole". Men Nordmanden Brage Boddessn fra Sondfjord kvad jo ved Ragnar Lodbroks og Vjsrn paa Hauges Hof, fsrend Island endog var opda get; Nordmanden Thorbjsrn Hornkloves Vers, hvoraf sta mange anfsres i Skålda, ere ligesaa kunstige som

nogen islandsk Skalds, om ikke kunstigere; den norske Konge Har ald Haardraade var en af de mest anseede Skalder, der nogensinde have vcrret til, og han var endog en Autoritet for de islandske Skalder: men betraadte hans Fod nogensinde Is land? „De gamle Stammeminder henfsttes tilsidst til Norge, stundom med aabenbar Vold paa historisk Sandhed og Ri melighed". Hvoraf veed man nu, at disse Stammeminder nogensinde have vcrret henfsrte til andre nordiske Lande end Norge; og om sta var, at de oprindeligen havde vce ret fcrlles, er det da ikke rimeligst, at de allende vare blevne „eenfidigt" henforte til Norge i Norge selv, fsr Ud vandringen til Island? Ogsta her lagger Forfatteren en merkelig Unsjagtighed, for ej at bruge et stcrrkere Udtryk, i sine Citater for Dagen. „Den norske Munk Theodori cus", siger han, „der omkring 1170 forftttede paa Latin en tarvelig og med middelaldersk Lcerdom spcekket Historie om Norges Konger ester Harald Haarstgre, bevidner, at ingen indenlandste Skrifter stndtes at raadsporge, men at han har benyttet Islcendingernes Underrettelstr". Nogen stadan Bevidnelse findes ikke hos Thjodrek. I sin Pro log siger han kun, at han har sundet det Umagen vcerdt67 at „optegne disse faa Sider om de norske Kongers wldre Historie, og ester hvad han har kunnet erfare as dem, hos hvem Erindringen om disse Ting fornemmelig troes at have vedligeholdt sig, nemlig Islcendingerne, der opbevare dem i sine gamle Kvad". Der staar Me et Ord om, at der ej fandtes norske Optegnelser, og det kunde heller isse staa der, da man jo idetmindste har een norsk Kongesaga, der beviisligt er affattet omkring lI7N, nemlig den ester en Co dex i det upsalste Vibliothek as DHrr. Keyser og Unger nys udgivne sceregne Recension as Olaf den helliges Saga. Fagrstinna, hvis nuvcrrende Tert grunder sig paa et Haand strift fra Kong Haakon Haakonsssns Tid, er ligeledes en i Norge affattet Kongesaga, der indeholder stlvstaendige Be retninger, som altsaa maa have existeret, og vistnok i skrift lige Optegnelstr, fsr den Tid. Det vil jo heller ikke no gensinde kunne godtgjsres, at den egentlige Hovedmasse as Kongeftgaernes Indhold fra fsrst as er sammensat paa Island. Lader os dog engang ncermere betragte, hvad det er for en stor Forbrydelse, vi ester Forfatterens Mening be gaa, ved at erklcrre den norst-islandste Literatur for een, og det norfl-islandske Sprog eller Norrsnasproget i Middelalderen for eet, og itte tilhsrende Sverige eller Danmark. Forfatte ren fremstiller Sagen, som om vi havde den lojerlige Idee at ville forbyde Danske eller Svenske at befatte sig med en Literatur, der allrrede Han siger, at jeg „ondgores ofwer det nit, lvara (de svenske) historista forskare och war nation wisat for Islandssa li teraturen". Hvor kunde det dog falde mig eller nogen ind68 at „ondgoras" over et Liebhaberi, som det deels ikke stod i vor Magt at forebygge, om vi end havde den bornerede og fortvivlede Idee at forssge derpaa, deels ikte i mindste Maade kunde stade, men fnarere gavne Studiet selv. Men vi have tun sogt at vise, hvor denne Literaturs og dette Sprogs egentlige Hjem er at soge, og vi have advaret mod de falske og vildledende Resultater, hvortil Forestillingen om den norsk islandste Literaturs, det norsk-islandste Sprogs, og de norsk-islandste Indretningers Fcrllesstab for hele Norden har ledet og endnu ofte leder. Man vil jo dog lettelig indsee, at det egentlig kunde vcere os ligegyldigt, om svenske og danske Historikere behagede sig i en Forestilling, der forledede dem til at begM Bommert paa Bommert, mis forstaa deres egne historiste, lingvistiske og politiske For hold i Oldtiden, og tilsidesette deres eget for hvad der ej umiddelbart vedkommer dem, nåar ej vor Interesse for den historiske Sandhed var sterkere end alle Hensyn til egen Bekvemmelighed. Hvorfor er Oldsvensken ikke forlccngst blevet en ligesaa meget dyrket og med ligesaa faste og ra tionelle Netstrivningsregler befcestet Sprogform, som Old norsten, uden fordi de, der ere ncermest til at dyrke den, Svensterne selv, have forssmt den, i den Indbildning, at Old norsken eller «Islandsken" tillige var Oldsvensken? Hvorfor have saamange stsrre eller mindre Fejl i Opfattelsen og Veskrivelsen as svenske eller danske Indretninger i Oldtiden varet begaaede, om ikke fordi man har troet, at den „forn tidstafta", Sagaerne opstille af norske Forholde, uden vi dere ogsaa „rorer" Sverige og Danmark? Hvorfor kan Forfatteren selv ville belcrre mig om „at Lagmandsvcerdig69 heden, stjsnt ukjendt i Norge, var antagen paa Island", uden at han svcevede i den falske Forestilling, at den is landske ‚)I«BBußumasr" nodvendigviis maatte udsve det samme Gmbede paa Island, som den svenske laZmchr i Sverige, alene fordi han nu engang gaar ud fta, at hvad der er islandsk, tillige er oldnordist og derfor tillige old svenfl? At vi have advaret imod saadanne Fejltagelser; at vi have ssgt at vise svenske Historikere, at de i den norst-islandste Literatur opbevarede Oldsagn, hvorvel ned stammende fra Sagn, der i sin Tid vare fcrlles for hele den germaniffe Verden, dog i Tidens Lsb ere saaledes modi ficerede, at de i deres ncrrvcerende Skikkelse ikke heelt og holdent passe paa Sverige og Danmark, og derfor ikke uden at lede til fejlagtige Slutninger umiddelbart kunne over føres paa den

svenske eller danske Sagnhistorie, medens de derimot, ligefuldt, behsrigt fortolkede og med Varsomhed anvendte, ere uundvcerlige for den; at vi have gjort Sprog gransterne opmerksomme paa, at det norsk-islandste Sprog ikke er det rene oldnordifie Sprog, men kun en sceregen Sprogform, ved Siden af hvilkcn det oldsvenste ej alene indtager en lige Rang, men endog i visse Henseender frem viser flere Levninger fra de oprindelige Urformer, og at vi have advaret vort Broderfolks Sprogforstere mod at for somme dette deres egte Oldsprog og utilwrligen tilsidesette det for Oldnorffen: alt dette kalder Forfatteren egoistisk Gensidighed", og „Vranghed mod Broderfolket". Sandelig, man maa have arbeidet sig op til en utrolig Grad as smaa lig og misforstaaet National-Forfamgelighed, for at kunne fremkomme med saadanne Paastande.70 For nu ogsaa ncermere at belyse de Isolerings- eller Gmancipations-Spogelser, Forsttteren stemmaner af vor Lcrre om Sprogets eller Literaturens Navn og deres egent lige Hjem, vil jeg korteligen fremscrtte denne, og derpaa lade Enhver dmmne, om der er noget sta forunderligt, eller fornwrmeligt, eller isolerende deri. Vi mene, at alle de germaniste Nationer i en fjern, bagom al nordisk Historie liggende Tidsalder talte eet og samme Sprog, men at dette Sprog siden, estersom Nationerne selv adsftredte sig, for grenede sig til flere, hvilke kunne henfsres til to eller tre Hovrdafdelinger, af hvilke den nordifle er een. Det er ganske vist, og vi have aldrig benegtet, at der eengang var et eneste fcellesnordist Sprog, og at dette, forstavidt man kan dsmme af de crldste skriftlige Levninger, vi have tilbage, nemlig Runesteens-Indffrifterne, virkelig var fcelles for Nordmcrnd, Sviar, Gauter og Daner, (det vil sige den i Danmark herstende Klasse) indtil Udgangen af det 10de Aarhundrede, eller Begyndelsen af det 11te. Jeg siger med Flid: «forstavidt man kan dsmme af Runesteens-Indstrif terne", thi den paa dem anvendte Skrivemaade udelukker ej Muligheden af, hvad der og i og for sig er stndsynligt, at en Dialektforstjel idetmindste i Udtalen allerede da har vce ret sporet, som senere er bleven sterkere. Men vi ind wmme, at Forskjellen kun var en Dialektforstjel. Vi finde Tegn til, at Forstjellen maa have vceret stsrst mellem Dia lekten eller Dialektrrne i det egentlige Norge, d. e. det norden- og vestenfjeldske, paa den ene Side, og Dialekterne i de sstligere og sydligere Dele, eller Norges Ostland, Go taland, Danmark og Svealand paa den anden Side. Vi71 tro saaledes at kunne opstille, inden det oldnordifie Sprogs Omraade, to Hovedafdelinger, den vestlige, eller egentlige norske, og den Mige, der igjen deelte sig i den svenste og den gptist-danste, til hvilken i videre Forstand ogsaa Dialekten i det norske Landstad Viken eller overhoved øst landet Horte. Men, vi gjentage det, Dialektforskjellighe derne vare saa übetydelige, at man er fuldkommen berettiget til i him Periode at kalde Sproget selv eet. Denne Pe riodes seneste og bekjendteste Deel er den, hvori Danmark udsvede Suprematien over Norden; og derfor blev det, endog i Norge og paa Island, almindeligt at bruge Ud trykket „den danste Tunge" som Fcrllesnavn for alle Dialekter tilsammen; hvorved det dog maa bemerkes, at man ved Ordet „Tunge" synes at have forstaaet noget mere almindeligt og omfattende, end ved Ordet „Maal", fta at Udtrykket „danst Tunge" dog ikke udelukker «svenskt" eller „norrsnt" (d. e. norstt) Maal. Hint gamle Nunesteens- Sprog er altfta det egentlige eller virkelige Oldnordiste, som man ogsaa for os meget gjerne maa kalde det Dld« danste, om man dertil har Lyst. Thi det er ikte dette Sprog, eller denne Svrogform, hvori den af os ftakaldte oldnorfle, af andre saakaldte islandfle Literatur er stre ven. Denne Svrogform blev Skriftsprog for Norge, dets Koloni Island, og dets Bilande; den fik sin egentlige skriftlige Literatur ikke fsrend efterat Christendommen og med den Brugen af det latinske Alfabet var indfsrt og fuldkommen befcestet, lcenge ester at Danmarks Suvremati og Nordens politiske Genhed var ophsrt. Den begyndte at dyrkes i det 12te og blomstrede i det 13de Aarhundrede,72 iscrr ester Islands og Norges politiske Forening. Som Skriftsprog for det hele norske Monarki absorberede den de oststandinaviste eller gotiske Egenheder i Viken eller over hoved paa Ostlandet, hvilke altsaa nu kun vedligeholdt sig i Bpgde-Dialekter. Samtidigt med den, hverken for eller senere, udviklede sig den oldsvenste Sprogform, der som fcrlles Skriftsprog for hele det svenske Rige ogsaa der ab sorberede de gotiske Egenheder, hvilke derfor her ligeledes bleve blotte Dialekt-Egenheder. Og endelig opstod ligeledes samtidigt den middeldanste Sprogform, der, staaende me get noer Oldsvensten, dog robede en kjendelig Paavirkning af de Eldgamle gotiske Folkedialekter i Danmark. As det oldsvenste Skriftsprog har efterhaandm det nyere svenfle Sprog udviklet sig; af det middeldanste Skriftsprog ligele des det nyere danfie? og paa samme Maade, som An tagelsen af det oldnorfie som fcelles Skriftsprog for hele Norge i Middelalderen reducerede de gotiske Egenheder paa Dstlandet til blotte Dialekt-Egenheder, saaledes har Anta gelsen af det nyere Danste som fcelles Skriftsprog for det danst-norste

Monarchi i nyere Tider reduceret alle old norste Sproglevninger i Norge selv til blotte Dialekt-Egen heder, medens Oldnorsten som Skriftsprog itte lcrnger kan siges at existere, da den endog paa Island har undergaaet Modifikationer, som foraarsage, at det nuvcerendelslandste ej kan siges at vwre det samme som det oldnorste fra Li teraturens klassiske Periode. Naar nu Forfatteren, ester forst at have henkastet den «beviste og übeviislige Paastand, at Skandinaviens Old sprog sortrinsviis vedligeholdt sig paa Island, siger, at73 det er dette „Normalsprog", „norska professoren Munch" har ssgt at vindicere Norge, med Udelukkelse af Danmark og Sverige, saa indseer man lettelig, at han paadutter mig en Mening, som jeg hverken har tcenkt eller yttret. Thi min Mening er netop den, at hiint oldnordiste „Nor malsprog" itte i nogen Mon har bedre vedligeholdt sig i Norge eller paa Island, end i Danmark og Sverige, og at det Sprog, jeg under Navnet „Oldnorst" har vindiceret Norge, nemlig Sagaliteraturens Sprog, itte i mindste Maade staar „det oldnordiste Normalsprog" ncermere end Oldsven sken staar det; ja at Oldstensten endog i enkelte Schkker viser sig antikere end Oldnorsken. Forfatteren siger om det Sprog, jeg har kaldet Dldsvmst, „at det under Ind flydelse as Kirkens Former og fremmed Indvirkning fm Slutningen af det 12te Aarhundrede har uddannet sig i Sverige og derfor i Virkeligheden kun er Sveriges Skrift sprog i Middelalderen". Med samme Ret kan man ogsaa sige om Oldnorsken, „at den under Indflydelse af Kirkens Former og fremmed Indvirkning fra det 12te Aarhundrede uddannede sig i Norge og paa Island, og derfor i Virke ligheden kun er Norges og Islands Skriftsprog i Mid delalderen". Hvad fowvrigt den af Forfatteren omtalte fremmede Indvirkning angaar, veed jeg neppe hvad han figter til, thi i de oldsvenske Sproglevninger er fremmed Indvirkning slet ikke mere kjendelig end i de oldnorffe, og egentlig er den saare übetydelig i dem begge. Ncermere bestet, synes det dog egentlig kun at vcere et Navn, hvorved Forfatteren her hcvnger sig, og hvorover han er kommen i saadan Harnisk. Han lider ikke Navnet74 ,Mdsvensk" eller „Fornsvenst", som jeg har brugt. Han siger, at man har ssgt at „paatrue" det svenske Skriftsprog i Middelalderen den forvildende Bencevnelse „Fornswensta"; at jeg „behager" at antage dette Sprog for „Sveriges fornsprak"; og han paastaar derimod at det rette Navn vilde vcere „Fornstrifts-Swenstan" eller ,Medeltids-Swen stan", hvilket vel paa Danst maatte lyde „Dldstrifts° Svenst" eller Denne Vencrvnelse skulde jeg gjerne ftje ham i at antage, hvis den var lige saa nsdvendig, som den var lang og uhaandteerlig. Men da maatte vi ogsaa for Saga-Literaturens Sprog optage den tilsvarende Bencevnelse eller „Medeltids-Norrstan", eller ester dansk Form „Old strifts-Norst" eller „Middelalders-Norst". At det ej har faldt os ind at adoptere disse lange Bencevnelser, er fordi det sorekommer os at „Oldnorst" og „Oldsvenst" ud retter det samme. Naar man gaar ud fra „Dldnordist" som Bencevnelstn paa Sproget i den Tid, da det endnu var fcelles for hele Norden, fsrend de nordiske Niger havde nogen Literatur, og da der fslgelig ikke existerede noget swrstilt „oldsvenst" eller „oldnorst" Skriftsprog, forekom lner det mig ganste i sin Orden, at man kalder det crldste scerligen svenffe Skriftsprog Dldsvenfi og det eldste scer ligen norske Skriftsprog Dldnorfi. For hvilket eller hvilke Sprog stulde ellers disse Vencrvnelser reserveres? For Old nordiflen? Men det vilde jo netop lede til Fejltagelse, snart at bencrvne den Oldnordisk, snart Olddanst, snart Oldsvensk, snart Oldnorsk. Men dette kan dog mere ansees som en simpel Smags-75 sag, og derfor betragtes med Ligegyldighed. Hvad som derimod ej kan betragtes med Ligegyldighed, er det respek tive Forhold, hvilket Forfatteren synes at opstille mellem Oldnorsten og Oldsvensten (jeg bruger freindeles, for at undgaa Misforstaaelse, de af mig hidtil anvendte Bencevnel ser). Han synes nemlig at betragte Sagaliteraturens Sprog, eller det Oldnorste, som indtagende et mere antikt Stadium i Sprogudviklingen, end det Oldsvenste, eller han antager endog det fsrste for identisk med det Dldnordiste, hvorimod det andet „ikke mere er Nordens gamle". Ten sidste Paastand kan vcrre sand nok, men den forste er en stor Anachronis me. Ligesaalidet som Vestgstalagens Sprog, er endog den celdste Sagas Sprog Nordens gamle. At udgive Saga sproget for antikere end Vestgstalagens, eller endog staaende i et saadant Forhold dertil, at dette kan siges at nedstam me fra hiint, er det samme som at udgive to Tvillingsystre for at vcrre Moder og Datter. Det er virkelig besynderligt, at Forfatteren endog kan blive forn<rrmet over, at jeg har vindiceret Oldsvenstens (d. e. Middeltidssvenstens) levn byrdighed ved Siden af Oldnorsten (d. e. Middeltidsnor sten eller Sagaliteraturens Sprog). Jeg har sagt, at Sagaliteraturens Sprog, saadant som det iscrr viser sig i sin mest uddannede Periode, nem lig det 13de Aarhundrede, ikke lcrnger er det Oldnordiste, ligesaalidet som Sproget i de crldste Voger er det. Nogle faa Gxempler ville vcrre nok til at vise det. Tvelyden »i, der i det oldnorste Skriftsprog er gaaen over til si, i det oldsvenste til 6, bruges endnu i

Oldnordist, eller i Rune skrift: saaledes strives ikke Bwin eller men sww,76 ikke rkißt, men raißt; Navnet Lililr skrives det maatte saaledes iet oldnordist Lexikon ssges paa iet oldnorst paa N. Bogstavkombinationen Vi- i Spidsen af et Ord taales ikke i det oldnorste Sprog, derimod fandtes den i det oldnordiste, og bibeholdtes saavel i Oldsvenst som i Middeldanst, og gik fra dem igjen over i de nyere Sprog"); Adjektivet „vred" lsd saaledes i Oldnordist vraihl-, og maatte altsaa i et oldnordist Lexikon vcrre at ftge paa V, me dens det i Oldnorst lyder reiSr; Oldsvensten staar her ncermere Oldnordisten, eftersom Ordet der lyder vi-shr, hvoraf det nyere „vred". Omlyden var i Oldnordisten endnu ikke ret udprwget; Ordet M 67, oldsvenst mft, (Pige) vilde der vistnok hede mau; 67 (O) au, og Navnet N 7. stein fslgelig Paa samme Maade vilde selve Ordet norwnn hede nurrunn, (Norge) I^urviZr.) Her viser sig isaer den rette Vetydning af Ordet „no>-!-<Nn»" nemlig, „det norste Sprog", ej „det nordifle", af et Sted i den grammatiske Afhandling om selve dette Norrsnasprogs Former og Lydforhold, der sindes som Anhang til Skålda, og till<rgges Olaf Hvitastald (fra Midten af I3de Aarhundre de). Ved at omtale, hvorledes Skalderne tåge sig den Fri» hed, snart at tillcrgge, snart at fratage et v foran r, f. Ex. i Ordet viunssu, siges der (11. S. 134): Tydsterne og Da nerne bruge v foran r i dette og mange andre Ord, hvilket vi antage for det gamle MM (lornt m6l, altsaa „Oldnor dist") og det kaldes „den gamle V-Brug" i Skaldstab, thi det bruges ikke nu i Norsk (noriwnu Det sidste er saaledes oversat i den nye Udgave af Skålda S. 135: nuo «isn, liu6i« non llckkibetui- in lingua B<?ntentti«»!i (det bru ges ej nu i det nordiske Sprog), hvilket, som man seer, mdeholder en aabenbar Modsigelse, når der strax i Forvejen er sagt, at det bruges af de Danske; thi de Danskes Sprog var jo dog ogsaa nordisk.77 Gfter al Sandsynlighed vilde Tvelydene ia, w og ua, som i det oldnorste Skriftsprog ere gangne over til ja, j 6 og va, vcere uforandrede; Ordet jarn (Jern) vilde vistnok lyde lai-n, Ordet jol (Juul) lul, Ordet varr (vor tydst unser) uarr o. s. v. Men denne Sprogform er den virke lig fcelles-nordiste, og den som var den herskende i Norden paa den Tid, da hine Vestemmelser i den islandske Lovbog bleve vedtagne, hvor en fcelles „danst Tunge" forudscettes; den existerer ikke lcenger i den norsk-islandske Literatur. Endog Edda-Digtene og andre Kvad, der bleve digtede og nedstrevne paa den Tid, hiin Sprogform var overvejende, ere stnere, hvad man let kan overbevise sig om, blevne om strevne i den nyere Sprogform, saa at endog paa flere Steder enkelte Nimbogstaver tilsyneladende mangle, og en kelte Rim synes at vcrre mangelagtige, fordi de ved Om skrivningen ere tabte eller forandrede. Forresten ligger det i Sagens Natur, at de fleste af de Gjendommeligheder, der stnere konstituerede de nordiske Skriftsprogs Forskjel lighed, ogsaa allerede da i daglig Tale maa have gjort sig gjeldende, og vel for en stor Dcel ere Skyld i den Vallen, som man sporer i Nune-Netstrivningen, for hvilken neppe engang bestemte Negler vare fastsatte. Den charakterististe svensk-danste Form istedetfor i Navnsammen sa:tninger, f. Ex. norsk eller Hsbern, norsk o. s. v., sinder man saaledes allerede hos Adam af Bremen, der skrev c. 1075, hvor han omtaler den svenske Kong Olaf Skotkonungs Dronning (omkring Aar 4000) under Navnet Ngtrssl (d. e. medens den norske Form var og er78 Det bliver Heras klart nok, at Venccvnelsen „Dldnor dist" eller „Fornnordist", anvendt paa det oldnorste Sprog eller Saga-Literaturens Sprog, er, som jeg ovenfor ud trykte mig, en reen Anachronisme, og at dens Anven delse paa denne Maade, om end opstaaet dona tille, eller as Mangel paa ret Kjendskab til Sprogforholdene, dog es ter denne Dag alene maa kunne tilskrives blind Paastaae lighed eller forscrtlig Stmben ester at udbrede falske Fore stillinger. I alle Fald bsr man, hvis man kalder Saga sproget „Oldnordist", ogsaa kalde de gamle svenske Loves Sprog „Oldnordist": hvis man kalder et Lerikon i Saga sproget „et oldnordist Lexikon", bsr man anvende den samme Vencrvnelse paa Ihres oldsvenske Glossarium; og man bsr konseqvent ej tale om den nyere svenste eller den nyere danste Literatur, men kun sige, at Tegnsr, Geijer, Oeh lenschlager og Holberg alle have strevet paa „Ny-Nordifl". Dog hvad der kan vcere vundet ved at udtrykke sig tvety digt, hvor man har bestemt betegnende Udtryk, formaar jeg ej at indsee"). Forfatteren gjsr sig en saare unsdig Umage, idet han *) Jeg er seerdeles nysgjerrig efter at erfare, hvorledes det „old nordifl"-danst'svenste Lerikon vil blive indrettet, som det kngl. nordiske Oldstrifts-Selstab i Kjsbenhavn har bebudet. Thi hvis alle Ord der ere restituerede til deres oprindelige fel lesnordiske Former, saaledes at f. Er> Saga-Ordet ikke sindes paa », men derimod paa V, under Formen vrgihr, og Gudenavnet Oditt ikke paa 0, men paa V, VcHinn, da er Alt i sin Orden, og Bencevnelsen fuldkommen rigtig. Men dersom Ordbogen alene frcmstiller Saga-Literaturens og den svrige samtidige norsbislandste Literaturs Lydformer, da vil Titelen indeholde en stor og utilgivelig Usandhed.79 opstiller en heel Deel svenske Dialekt-Ord, der, som han siger, ogsaa findes i Thi

Slcegtstabet mel lem begge Sftrog er sta nsje, at det tvcrtimod vilde vcere en stor Besyndcrlighed, og i alle Fald maatte ansees som en Undtagelse, om hine Ord ej fandtes i dem begge. Men dette viser tun hans ftjlagtige Opfatning as min Mening i det Hele tåget, som om jeg vilde lcegge et svcelgende Dyb mellem Oldnorsk og Oldsvenst, medens jeg dog anseer dem saa noer beslcegtede, og begge staaende saa toet ved den celdre Fellesform, at de egentlig snarere kun burde kaldes to af vigende Sprog-Former, hvis Me Afvigelserne vare saa kon seqvent fastholdte og gjennemfsrte, fornemmelig i orthographist Henseende, at der virkelig, fra den Tid Vsger bleve strevne i Norden, maa vcere Tale baade om et oldsvenst (eller, som Forfatteren vil have det, middelalder-svenst) og om et oldnorstt (eller, i Analogi med Forfatterens Forflag, mid delalder-norst) Skriftsprog. Forfatteren har ligeledes gjort sig unodig Umag med at opregne svenske Dialektformer, som stemme med norske (f. Ex., attan f. aderton, so f. „Faar" o. s. v.) Thi Enhver indseer jo lettelig, at der her kun er Tale om begge Landes celdre Skriftsprog. Jeg har tidligere i ncervcerende Opsats ncevnt, hvorledes den celdre Befolkning paa den standiske Halvs egentlig kun kan deles i to Hovedklasser, den vestlige og den Mige, som man maaste og kunde kalde overnordifl og nedernor dist i Analogi med de tydste Benccvnelser oberdeutsch og mederdeutsch; den vestlige er den egentlige norske; den Mige deler sig igjen i de to Hovedgrene, den sven ske og gotiske, af hvilke den sidste ogsaa i celdre Tider80 har besat Stsrstedelen af Norges østland. Hvis nu den politiske Inddeling stedse havde gaaet Haand i Haand med den nationale, da vilde Norge tun have indbefattet Halv sens vestlige Kystland tilligemed de ovre altsaa hvorimod det hele Wstland eller Lav land vilde have tilhort Gotaland eller Sverige, og folge lig Sproget der have udviklet sig ligesom i det svrige Sverige under Indflydelstn af det svenske Skriftsprog"). Men politiske Kombinationer bragte den Deel af den go tiske Folke- og Sprog-Nationalitet, der boede nordvestenfor GM-Elven, indenfor Grcendserne af Norges Rige, medens den ovrige Deel kom til at indbefattes i Svea-Riget. Da der nu senere i hvert af disse to Niger dannede sig Nor mal-Skriftsprog, der rettede sig ester hvad der var her stende Sprog Hos den overvejende Deel af Befolkningen, nemlig det norste, der ncermest reprcesenterede Sprogformen i de vestlige Kystegne, og det svenfie, der ncermest reprce senterede Sprogformen omkring Mcelaren, sank de gotiske Egenheder i begge Skriftsprogs Omraader ned til at blive blotte Dialekt-Ggenheder, iscer i Norge, hvor de mest fjer nede sig fra Normalsproget, medens de derimod i Sverige allerede i sig selv stode det svenske Normal-Skriftsprog ncermere, og havde lettere for for at stutte sig til dette. Men tilintetgjores kunde de naturligviis ikke, om de end paa mange Maader modificeredes; de eristere end den Endnu den Dag idag betyder Ordet „Nordmand" i Astlcrn dingens Mund, nåar Talen er om indenlandste Forholde, en Maud fra det Vesten- eller Nordenfjeldfle, medens omvendt Vstlcendingcn af denne kaldes „Austmand".81 Dag idag, og denne Omstcrndighed forklarer noksom, hvor for der i Sverige findes saamange Dialekt-Former, der stemme med norske. Det er af stor Interesse at lcegge Merke til, hvorledes disse gotiske Sprog-Former have vedligeholdt sig uden at kunne tilintetgjsres ved Skriftspro gets Paavirkning. Saaledcs f. Ex. hiin oftere omtalte Bogstav-Kombination Vr. Den er saa gjennemgribende i de sieste forhen gstiste Landstader i Norge, at den endog har udstrakt sig til Ord. hvor den ikke oprindelig fandtes, f. Ex. hvor Navnet llr6al6r eller KoMr, Kuglør, er gaaet over til fordi man, ved at forandre 6a, el er ua, til v», ej kunde udtale Kval6r. I det nuvcrrende svenske men forhenvnrende norste Landstad Bohuuslehn findes mange celdre Diplomer, der alle cre strevne i det alminde lige norske Skriftsprog, og ikke synderligt stille sig fra de Mrige samtidige rundt om i Landet; vlandt de i dem be nccvnte Gaarde sinder man en ved Navn Kueimr, medens den dog endnu i daglig Tale kaldes Vrem, et Beviis paa at man stedse udtalte paa gotisk Viis „Vrem", medens man i Skrift fulgte den scedvanlige Orthographi Kueimr. Underliden sinder man to slige Former kmnpende med hin anden. Saaledes f. Ex. er der et Sogn i Thelemarken, der kaldes Vraadal, medens den Gaard, paa hvis Grund dets Kirke staar, heder Roholt; ester den crldre Orthographi kaldtes „Vraadal" Koa<lalr, og det er tydeligt nok, at det er det samme r 6 eller ru, hvoraf begge Navne cre dannede. Men da der ester Bogstavct 6 eller u i det ene Navn kom et a, der fordrede Overgangen v», og ligesom hcrrdede det foregaaende u til v, blev rva forandret til82 Vi-n, hvorved Formen Vru6alr fremkom, medens i KoKolt det efter 6 fslgende K gjorde en saadan Overgang unød vendig, maastee endog umulig >). Det egne tykke eller pa latine l, hvilket Forfatteren mener at Nordmanden anseer for sit Sprogs Schiboleth, men som efter hans Angivelsc findes i en stor Deel af Sverige, er aldeles ikke charakteri stist for Norge. Det hores ikke hos, og kan heller ikke udtales af Beboerne as den Deel af Norge, hvor det norske

Sprog til alle Tider har vcrret talt smukkest og renest, nemlig i det nuvcerende Bergens Stift. Det findes vel i det thrond hjemste og i Nordland, men fornrmmelig herstcr det paa Ostlandet, hvor det aabenbart viser sig som en Levning fra den aldgamle Getiskhed, og egentlig har det saaledes mere hjemme i Sverige end i Norge. En lignende Neminiscens afGetistheden er den velbekjendte estlandske, akershufiske el ler syngende Accentuation, som visselig har varet urigtigt antagen for egte norsk, medens den derimod just er unorsk, og langt mere nwrmer sig til den svenske, hvorimod den egte norske langt snarere er at soge i Bergens Omegn,- en Om stcrndighed, man isoer i ncermrende Tid, hvor der tales og skrives saameget om det reneste norske Sprogidiom, ikke noksom kan have for Hje. Hvis ikke just det oldnorste Skriftsprog havde vcrret, som ogsaa paa østlandet gjorde ') I at omtale Kombinationen vr har Forfatteren begaaet en Fejl, idet han udgiver Ordet „vranten" for et norstt Dialekt-Ord, medens det derimod er reendanst, og forekommer ingen steds som Dialekt-Ord. Han har begaaet fiere lignende Fejl, f. Ex. hvor han taler om den egne fammensatte Vokallyd, hvormed den norske Bonde udtaler stog. Udtalen „stog" er i Norge meget tydelig og starp, kun i nogle Egne paa øst landet har Skriftsprvget fremkaldt „Skau" (for Skov).83 sig gjeldende, iscrr ved at fastholde Diphthonger, hvor Fol keidiomet havde Tilbsjelighed til at sammenslojfe dem, vilde alle vi Ostlcendinger nu paa det ncermeste have talt svensk. Den samme Kamp, som det oprindelige gotiske Idiom i sin Tid havde at beståa med det norske Skrift- og Stats- Sprog, den samme Kamp har siden dette norske Skrift, og Stats-Sprog, efterat va>re blevet Talesprog for den dan nede Klasse, hast at beståa med det senere indforte danste Skrift- og Stats-Sprog: deraf den megen Vaklen og de mange Forstjrlligheder i det nuvcrrende Talesprog. Hvad nu den oldnorste eller Norrona-Literaturen selv angaar, i hvilken Forfatteren paastaar at Norge ligesaali det har nogen Deel, som de ovrige nordiske Lande udenfor Island, og ved hvis Bencrvnelse som norsk eller oldnorsk han paastaar at jeg vil «dela at mina Norrman Islan darnes fortjenta ara", saa tror jeg dog, at man ej gaar Islamdingernes Wre for nwr ved at brncrvne den saaledes som de selv bencrvnte den. De kaldte saavel Sproget som Litteraturen norrpn, d. e. norsk, og i den foromtalte Af handling, tilfsjet Skålda, der tilskrives Islcendingeren Olaf Hvitestald, gaar denne endog saavidt, at kalde Skalda-Lite raturen, der dog unegtelig paa hans Tid langt mere til hsrte Island end Norge, „norst Skaldstab". Det er ogsaa klart, at Forholdet ej kunde vcere anderledes. Spro get, som IslEndingerne talte, var det norske; de Traditioner, de fortrinsviis behandlede og hvorpaa deres Poesi hvilede, vare de norske; bidrog de end vttsentligt til Literaturens Udvidelse og Udvikling, saa leverede dog ogsaa Nordmcrn dene sine Bidrag, og udsvede desmere Indflydelse paa lld84 viklings-Netningen; gaves der end paa Island maaskee de fleste Skribenter, saa afgav dog maaskee igjen Norge de fleste Llrsere; kort at sige, Literaturen i Norge og paa Island udviklede sig stadigt, under begge Landes Samvirken og Vexelvirken, og udgjorde en eneste Fcelles-Masse, der bar Sprogets Navn. Et fuldkomment analogt Forhold sinder Sted med Hensyn til den nuvcerende danst-norste Fccllesliteratur, saavelsom med Hensyn til den engelfi-ame rikanste. Man kan nok tale om hvilken Nation der har leveret flest Bidrag til Fcellesliteraturen, den danske eller den norske, den engelske eller den amerikanske, og udovet stsrst Indflydelst paa dens Udvikling; saaledes kan der og fra norsk Side tales om Islcrndingernes overvejende For tjenester af Fcellesliteraturen, men de ncrvnte Literaturer blive dog kun tre Fcrllesliteraturer; den wldre norske eller norfl-islanofie, den nyere danste eller danst-norfie, og den engelske eller engelsk-amerikanske. Naar vi kalde vor crldre Literatur den norst-islandfie, da have vi gjort alt, hvad der kan gjsres for at gwe Islcrndingerne deres for tjente Mre, og vi ere gangne videre end Islcendingerne selv, der, som nys omtalt, kun kjendte Literaturen under Navnet den norske, ligesom de og regnede sig selv som Nordmcend, og kun kaldte sig Islcrndinger, for at tilkjendegive en si-er egen Lokalitet, ligesom de paa samme Maade kaldte Nor ges Indbyggere Austmwnd, anvendende begge Navne kun som Underbegreber under Overbegrebet „Nordmcend". At kalde vor crldre Fcrllesliteratur islandsk, vilde vcere at tåge Vencevnelsen efter en Deel istedetfor det Hele, ncesten som oin de Danske vilde kalde deres Literatur sjcelcmdsk85 eller synst, eller de Svenske deres Literatur nerikist eller sodermanlandsk. At kalde vor crldre Literatur nordist, vilde vcere en Logn, da den ej var fcrlles for hele Norden, og saagodtsom aldeles utjendt udenfor Norge og Island *). Gfterat jeg nu saaledes har forsogt at scrtte vore An stuelser ud fra hinanden fta fatteligt som jeg formaaede, tror jeg at have opnaaet idetmindste eet Resultat, nemlig at Enhver as vore svenske Vrodre, han dsmme end hvad han vil om Anskuelsernes storre eller mindre Holdbarhed i hi storisk Henseende, er overbeviist om, at politiske Hensyn el ler Nationalforfcrngelighed

itte have hast det mindste med vore Undersogelser at gjore, men at vi alene cerligt og redeligt have gransket ester Sandheden, og at vi allermindst kunne be styldes for at have lagt nogensomhelst Uvillje mod Broderfolket for Dagen. Tvertimod have vi arbeidet paa at bringe det old svenske Sprog i det rette Lys og i den Agt og Wre, det fortjener, ligesom og vore Anskuelser as den gotiske Natio nalitets Omraade opstiller et man kunde sige skan dinavist Mellemled, der er noget langt sandrre og haand gribeligere end den imaginære „Nordiskhed", man hidtil har behaget sig iat opstille. Forfatterens hadefulde Insinua tioner mod mig eller mod Nordmcendene i Almindelighed kan jeg med Nolighed betragte, og stjenker ham dem gjerne som ungdommelige Overilelser. Det er jo vistnok sandt, jeg veed ikke om Forfatteren er en Angling eller en Gubbe, *) Dette har jeg, scor hvad Sverige angaar, tilstrcekkcligt beviist i min Afhandling i „Annaler for nordist Oldkyndighed og Historie for 1850", „om Kilderne til Sveriges Historie i den fs rc!) ri st elige Tid".86 men da haus Opsats virkelig rober en Mangel paaKjend skab til og paa Oversigt over Forholdene, der nennest plejer at spores hos Begynderen, vcrlger jeg at anste ham for det forste, eftcrsom jeg derved erhverver mig Net til at haabe, at han »led den Ider og Interesse for Videnskaben, som han lcrgger for Dagen, med Tiden vil arbeide sig frem til grundigere Kundskab, og fra et friere Standpunkt ogsaa kunne tilegne sig mindre indstrcrnkede Anstuelser. Jeg kan for Djeblikket ikke bedre gjengjelde ham de smigrende Ord, han hist og her siger mig, end ved at udtale dette Haab. Forfatteren fralcegger sig mod Slutningen af sin Op sats alle personlige Motiver. Hvad han her sigler til, er mig en Gaade, da jeg ikke er mig bevidst at slaa i no get saadant Forhold til nogensoinhelst svensk Videnstabsmand, at min Personlighed skulde kunne udove nogen for mig enten mere eller mindre fordeelagtig Indflpdelse paa hans Vedounnelse as min videnstabelige Virksomhed. Christiania, i December !852.! l 1 ' i